

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE ȘI CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE

Cleopatra MIHĂILESCU • Tudora PIȚILĂ

ISTORIE

clasa a IV-a • semestrul al II-lea

CAESAR
AVGVSTVS

Acest manual este proprietatea Ministerului Educației Naționale și Cercetării Științifice.

Manualul a fost aprobat prin Ordinul ministrului educației naționale și cercetării științifice nr. 5472/12.10.2016, în urma evaluării, și este realizat în conformitate cu **Programa școlară aprobată prin OMEN 5003/02.12.2014**, pentru disciplina **ISTORIE, clasa a IV-a**.

Manualul este distribuit elevilor în mod gratuit, atât în format tipărit, cât și în format digital.

Inspectoratul Școlar

Școala / Colegiul / Liceul

ACEST MANUAL A FOST FOLOSIT:

Anul	Numele elevului	Clasa	Anul școlar	Aspectul manualului*			
				format tipărit		format digital	
				la primire	la predare	la primire	la predare
1							
2							
3							
4							

*Pentru precizarea aspectului manualului se va folosi unul dintre următorii termeni: **nou, bun, îngrijit, neîngrijit, deteriorat**.

- Cadrele didactice vor verifica dacă informațiile înscrise în tabelul de mai sus sunt corecte.
- Elevii nu vor face niciun fel de însemnări pe manual.

Numărul de telefon european de
asistență pentru copii:

116.111

Siguranța copiilor pe Internet

031.80.80.000
www.helpline.sigur.info

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE
ȘI CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE

Cleopatra MIHĂILESCU • Tudora PIȚILĂ

ISTORIE

clasa a IV-a

semestrul al II-lea

Referenți: Prof. gr. I Steluța Vlad, Școala Gimnazială „Ion Heliade Rădulescu”, București
Prof. învă. primar gr. I Camelia Coman, Școala Gimnazială „Vasile Alecsandri”, București

Redactare: Corina Gâdiuță, Celina Iordache
Ilustrații: Victoria Argint, Shutterstock.com
DTP: Cristina Dumitrescu
Corectură: Gabriela Ilincioiu
Culegere: Georgeta Haralambie

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PIȚILĂ, TUDORA

Istorie : manual pentru clasa a IV-a / Cleopatra Mihăilescu,

Tudora Pițilă. - București : Aramis Print, 2016

2 vol.

ISBN 978-606-706-482-7

Partea 2. - 2016. - ISBN 978-606-706-484-1

I. Pițilă, Tudora

94(498)(075)

ISBN general: 978-606-706-482-7

Vol. 2: 978-606-706-484-1

Copyright © 2016 Aramis Print s.r.l. toate drepturile rezervate

Aramis Print s.r.l. • Redacția și sediul social:

B-dul Metalurgiei nr. 46-56, cod 041833,

sector 4, București, O.P. 82 – C.P. 38,

tel.: 021.461.08.10/14/15; fax: 021.461.08.09/19.

e-mail: office@edituraaramis.ro; office@megapress.ro

Departamentul desfacere: tel.: 021.461.08.08/12/13/16;

fax: 021.461.08.09/19; e-mail: desfacere@edituraaramis.ro

Tipărit la MEGApress

Deșteaptă-te, române!

de Andrei Mureșanu

Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte,
În care te-adânciră barbarii de tirani!
Acum ori niciodată, croiește-ți altă soarte,
La care să se-nchine și cruzii tăi dușmani!

Acum ori niciodată să dăm dovezi la lume
Că-n aste mâni mai curge un sânge de roman,
Și că-n a noastre piepturi păstrăm cu fală-un nume
Triumfător în lupte, un nume de Traian!

.....
Priviți, mărețe umbre, Mihai, Ștefan, Corvine,
Româna națiune, ai voștri strănepoți,
Cu brațele armate, cu focul vostru-n vine,
„Viață-n libertate ori moarte!” strigă toți.

.....
Preoți, cu crucea-n frunte! căci oastea e creștină,
Deviza-i libertate și scopul ei preasfânt.
Murim mai bine-n luptă, cu glorie deplină,
Decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost' pământ!

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE TITLUL LECȚIILOR	NR. PAG.	COMPETENȚE GENERALE ȘI SPECIFICE	ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE PROPUSE
Unitatea 3 – Epoci istorice. Evenimente, personalități, locuri istorice	5	1. Localizarea în timp și în spațiu a evenimentelor istorice studiate	Citirea și discutarea biografii unor personalități istorice; aranjarea unei succesiuni de enunțuri după ordinea logică de desfășurare a evenimentelor și în funcție de factorul timp; participarea la jocuri de rol/dramatizări ale unor povestiri și legende istorice cunoscute; vizionarea și discutarea unor secvențe din filme istorice; alcătuirea de axe cronologice privind succesiunea unor evenimente istorice; observarea hărților digitale și a simulărilor confruntărilor armate, folosind TIC; localizarea pe harta fizică a României a unor locuri de importanță istorică; studierea unor izvoare istorice scrise în care sunt menționate date, perioade de timp și nume de locuri; citirea și comentarea unor imagini; realizarea de portofolii pe teme istorice, folosind internetul și enciclopedia în format electronic ca surse de informare; discuții în grup despre faptele petrecute în trecutul îndepărtat sau apropiat; redactarea unor compuneri în care să fie exprimată atitudinea față de anumite evenimente; realizarea unor proiecte care să evidențieze rolul personalităților în derularea evenimentelor de însemnătate istorică; exerciții de precizare a cauzelor/consecințelor unor evenimente istorice; deducerea sensului unui termen istoric prin raportare la textul citit sau la mesajul audiat; lectura unui text cu conținut istoric utilizând metoda SINELG; realizarea unor organizatori grafici care susțin înțelegerea informațiilor din texte/surse istorice; povestirea unor evenimente istorice, utilizând termenii învățați; completarea unor texte lacunare; realizarea și prezentarea unor proiecte pe diferite teme istorice; completarea unui jurnal cu dublă intrare în urma lecturii unui text/a vizionării unui film cu conținut istoric; realizarea unor compuneri/desene/schițe/scenarii simple pornind de la informațiile selectate dintr-o sursă consultată; prezentarea unei personalități istorice/a unui eveniment istoric; formularea de întrebări și răspunsuri referitoare la evenimente din trecut, persoane și locuri cu semnificație istorică; extragerea informațiilor esențiale dintr-un text cu conținut istoric; realizarea unui cvintet pornind de la un termen cheie/numele unei personalități istorice/numele unui eveniment istoric; prezentarea impresiilor după vizite la muzee și case memoriale; selectarea, pe baza surselor istorice, a asemănărilor și deosebirilor între fapte/evenimente, personalități; concursuri pe teme istorice tip „Cine știe câștigă”; realizarea unei mape a clasei „Știați că?”; realizarea unor postere/afișe pentru comemorarea/sărbătorirea unor evenimente/personalități; proiectarea și realizarea unui colț muzeistic al clasei și utilizarea obiectelor colecționate în diferite ocazii.
Lecția 1 – Moldova în vremea lui Ștefan cel Mare	6	1.1. a, e, f, g, h, i, j	
Lecția 2 – Iancu de Hunedoara, voievod al Transilvaniei	10	1.2. a, b 1.3. b, c	
Lecția 3 – Transilvania – spațiu multiethnic. Sat și oraș în Evul Mediu. Despre personalitățile minorităților	14	2. Explorarea surselor relevante pentru a înțelege fapte și evenimente din trecut și din prezent	
Lecția 4 – Cuza și Unirea Principatelor Române	18	2.1. a, b, c 2.2. a, b, c, d, f, g, h, i 2.3. a, b, c	
Lecția 5 – Cucerirea independenței în timpul regelui Carol I	22	3. Utilizarea termenilor istorici în diferite situații de comunicare	
Lecția 6 – Eroii ai Primului Război Mondial	26	3.1. a, b, c, d	
Lecția 7 – Regele Ferdinand și Marea Unire	30	3.2. a, c, d, e, g, h, i, j, k, l	
Lecția 8 – România la cumpăna dintre milenii	34	4. Formarea imaginii pozitive despre sine și despre ceilalți	
		4.1. a, b, c, d, e, f, h, i, j 4.2. a, b, c, d, e 4.3. a, b, c, d, e, f, g, h	
Recapitulare	38		
Jocuri didactice recapulative	41		
Evaluare	42		
Unitatea 4 – Cultură și patrimoniu	43	1. Localizarea în timp și în spațiu a evenimentelor istorice studiate	Prezentarea unor albume personale cu fotografii din istoria familiei sau a comunității; vizionarea și discutarea unor secvențe din filme istorice/reportaje TV, respectând ordinea desfășurării evenimentelor; alcătuirea de axe cronologice privind succesiunea unor evenimente istorice; localizarea pe harta fizică a României a unor locuri de importanță istorică; descrierea unor fotografii ilustrând locuri, clădiri, preocupări ale oamenilor din localitatea natală sau din alte regiuni; valorificarea informațiilor dobândite prin vizite la muzee, case memoriale, situri arheologice; căutarea de surse de informare despre o temă istorică pusă în discuție; citirea și comentarea unor imagini; realizarea de portofolii pe teme istorice, folosind internetul și enciclopedia în format electronic ca surse de informare; observarea hărților digitale și a simulărilor confruntărilor armate etc., folosind TIC; realizarea unor albume sau postere despre localitatea natală, școală, locuri cunoscute/îndrăgite; realizarea unor expoziții de desene/picturi/colaje care arată felul în care au evoluat uneltele, armele, vestimentația oamenilor, arhitectura locuințelor; lectura unor texte/surse istorice cu creionul în mână; deducerea sensului unui termen istoric prin raportare la textul citit sau la mesajul audiat; completarea unor texte lacunare; realizarea și prezentarea unor proiecte individuale și de grup pe diferite teme istorice; completarea unui jurnal cu dublă intrare în urma lecturii unui text/a vizionării unui film cu conținut istoric; realizarea unor compuneri/desene/schițe/scenarii simple pornind de la informațiile selectate dintr-o sursă consultată; completarea unor jurnale de învățare după participarea la sărbători locale tradiționale sau prilejuite de evenimente istorice sau după vizitarea unor muzee și case memoriale; formularea de întrebări și răspunsuri referitoare la evenimente din trecut, persoane și locuri cu semnificație istorică; extragerea informațiilor esențiale dintr-un text cu conținut istoric; stabilirea cu ajutorul organizatorilor grafici a asemănărilor și deosebirilor dintre fapte/evenimente, personalități, monumente; participarea la dialoguri pe teme istorice, cu exprimarea părerii despre evenimente și personalități istorice; concursuri pe teme istorice tip „Cine știe câștigă”; realizarea unei mape a clasei „Știați că?”; realizarea unor postere/afișe pentru comemorarea unor evenimente/personalități; realizarea și prezentarea unor jurnale de călătorie.
Lecția 1 – Locuri istorice în comunitate	44	1.1. d, i, j	
Lecția 2 – Construcții religioase și ctitorii lor	46	1.2. b, d 1.3. b, e	
Lecția 3 – Monumente și locuri istorice incluse în patrimoniul UNESCO	48	2. Explorarea surselor relevante pentru a înțelege fapte și evenimente din trecut și din prezent	
		2.1. a, b, c, d 2.2. a, b, i 2.3. c, d, e, f, g	
		3. Utilizarea termenilor istorici în diferite situații de comunicare	
		3.1. a, b 3.2. b, d, e, g, h, j, m, n	
		4. Formarea imaginii pozitive despre sine și despre ceilalți	
		4.1. a, c, i, j 4.2. d 4.3. a, b, c, d, e, f, g, i	
Recapitulare	52		
Jocuri didactice recapulative	54		
Evaluare	55		
Recapitulare finală	56		
Evaluare finală	60		
Dicționar	63		
Lecturi suplimentare recomandate	64		

UNITATEA 3

EPOCI ISTORICE. EVENIMENTE, PERSONALITĂȚI, LOCURI ISTORICE

Ce vom descoperi împreună?

- Cum a fost Ștefan cel Mare?
- Ce fapte a săvârșit Iancu de Hunedoara?
- Cum erau organizate satul și orașul în Evul Mediu?
- Cum s-a înfăptuit Unirea Principatelor Române de la 1859?
- Când și cum și-a câștigat independența România?
- Ce eroi s-au evidențiat în Primul Război Mondial?
- Când s-a realizat Marea Unire?
- La ce organizații a aderat România la cumpăna dintre milenii?

Ce vom fi capabili să facem?

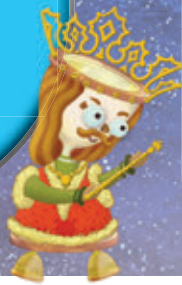
- să încadrăm în timp și spațiu un eveniment istoric/domniea unui voievod;
- să citim și să discutăm informații din biografia unei personalități;
- să relatăm un eveniment istoric, utilizând anumiți marcatori (*la început, apoi, după aceea, în același timp, în final*);
- să participăm la jocuri de rol/dramatizări ale unor legende istorice;
- să vizionăm și să discutăm secvențe din filme/documentare istorice;
- să observăm hărți digitale și simulări ale confruntărilor armate;
- să localizăm pe hartă locuri cu importanță istorică;
- să căutăm surse de informare despre o temă istorică;
- să descriem fotografii care ilustrează locuri, clădiri cu importanță istorică;
- să realizăm portofolii pe teme istorice;
- să participăm la realizarea unor proiecte de grup;
- să redactăm compuneri/texte despre o personalitate/un act istoric.

Ce termeni istorici vom reține?

abdicare, armistițiu, autonomie, capitulare, constituție, ctitorie, exil, monarhie, neutralitate, proclamație, rezoluție, reformă

UNITATEA 3

EPOCA MEDIEVALĂ

1. MOLDOVA ÎN VREMEA LUI ȘTEFAN CEL MARE (1457-1504)

ALBUM ISTORIC

ȘTIM!

- Ștefan cel Mare a fost domnitorul Moldovei care a rămas în conștiința neamului ca un conducător neînfricat, om credincios, iubitor de frumos, ctitor neîntrecut.

VREM SĂ ȘTIM!

- Când a domnit Ștefan cel Mare?
- Ce fapte de vitejie a săvârșit?
- Prin ce s-a distins domnia acestuia?
- Care au fost cele mai importante bătălii din vremea sa?
- Ce a ctitorit voievodul?

OBSERVĂM ȘI DESCOPERIM

- Descrie-l pe Ștefan cel Mare, așa cum este înfățișat în *fig. 1*.
- Identifică una dintre trăsăturile morale ale domnitorului sugerate de *fig. 2*.

AFLĂM DIN IZVOARELE ISTORICE

„Într-însul găsise poporul românesc cea mai deplină și mai curată icoană a sufletului său: cinstit și harnic, răbdător fără să uite și viteaz fără cruzime, strașnic în mânie și senin în iertare, răspicat și cu măsură în grai, gospodar și iubitor al lucrurilor frumoase, fără nicio trufie în faptele sale [...].”

Nicolae Iorga, istoric

- Ce trăsături ale lui Ștefan cel Mare evidențiază istoricul?

Fig. 1 – Ștefan cel Mare

Fig. 2 – Manuscris medieval de la Mănăstirea Humor, în care este reprezentat Ștefan cel Mare

Fig. 3 – Cetatea Neamțului, întărită în vremea lui Ștefan cel Mare

Fig. 4 – Mormântul domnitorului, de la Mănăstirea Putna

Fig. 5 – Mănăstirea Putna, ctitorie a domnitorului

Fig. 6 – Suceava – Cetatea de Scaun a Moldovei

LUCRĂM CU HARTA!

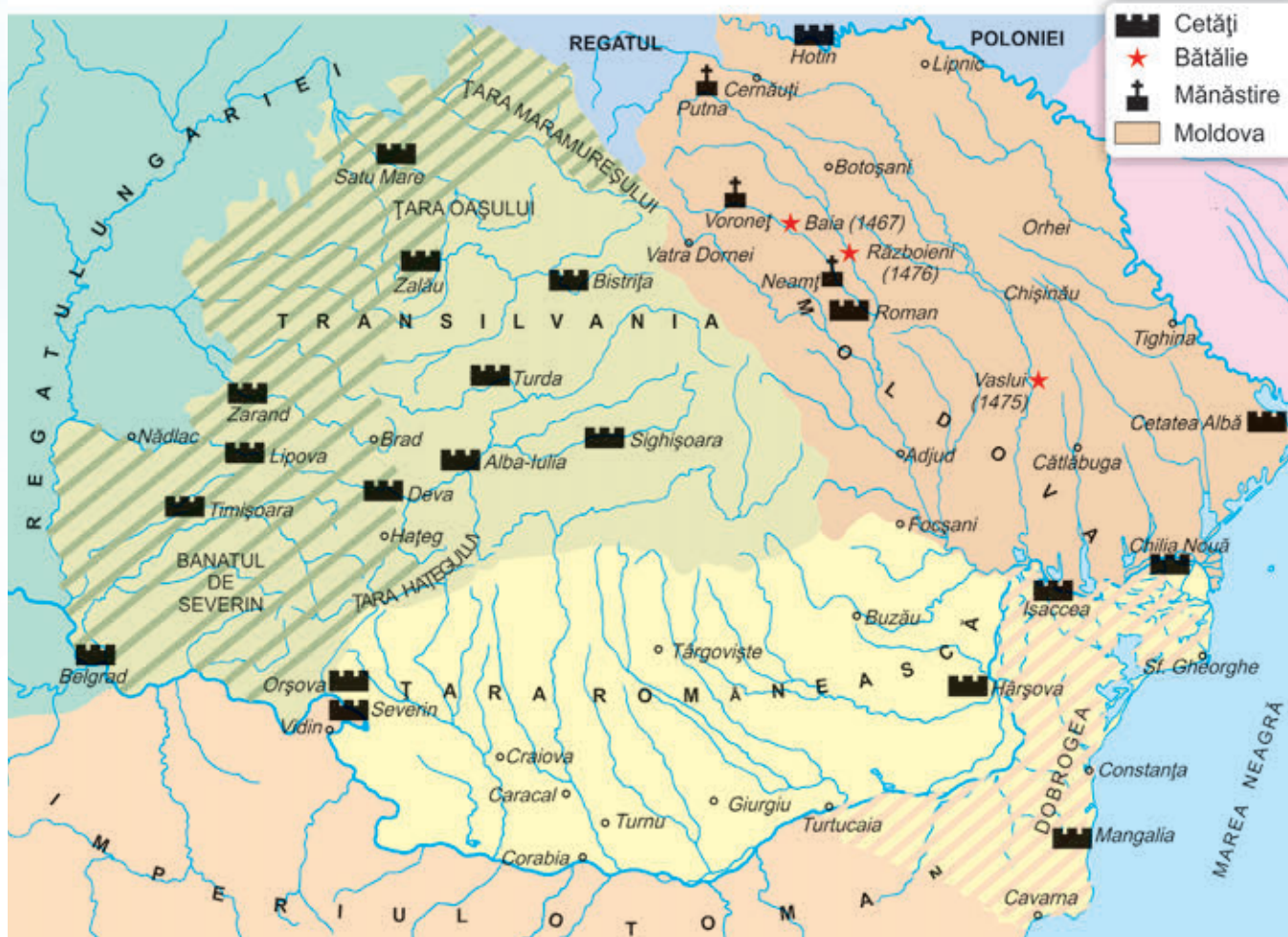

Fig. 7 – Moldova în vremea lui Ștefan cel Mare

- Precizează poziția geografică a Moldovei.
- Numește localități unde s-au dat bătălii în timpul lui Ștefan cel Mare.
- Identifică ctitorii ale domnitorului.

REPERE CRONOLOGICE

sec. XV	sec. XVI
<ul style="list-style-type: none"> • Urcarea în scaunul domniei (1457) <ul style="list-style-type: none"> • Lupta de la Baia (1467) • Lupta de la Vaslui (1475) • Lupta de la Războieni (1476) • Lupta de la Codrii Cosminului (1497) 	<ul style="list-style-type: none"> • Moartea lui Ștefan cel Mare (1504)

Fig. 8 – Ștefan cel Mare, statuie ecvestră

AFLĂM DIN IZVOARELE ISTORICE

„A fost om vrednic și războinic. Căci el a învins pe Matei, regele Ungariei, într-o luptă de noapte la Baia. Pe tătari i-a alungat de multe ori. Pe Mahomed, împăratul turcilor [...], îl bătu, iar oștile cele mai mari ale dușmanului le risipi. Pe lângă aceasta îl învinse și pe regele Albert.

[...] Ștefan a fost înzestrat cu virtuți de erou, așa încât pe drept cuvânt merită să fie socotit printre bărbații vestiți în arta războiului.“

Wapowski, cronicar polonez

- Cu cine a purtat lupte Ștefan cel Mare?

Fig. 9 – Mănăstirea Voroneț

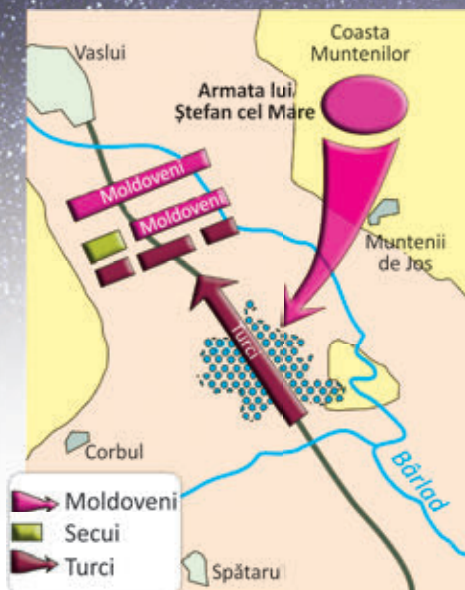

Fig. 10 – Harta bătăliei de la Vaslui, cunoscută și drept Bătălia de la Podul Înalt (10 ianuarie 1475)

- Observă simularea confruntării armate de la Vaslui.

Se spune că era o zi de iarnă cețoasă. Turcii au străbătut locuri pustiite, ajungând într-o vale îngustă, mlăștinoasă, situată între dealuri cu păduri.

Moldovenii au sunat atacul din bucium, în vale. Crezând că acolo se află grosul oștirii, turcii s-au năpustit în direcția sunetului. Au fost însă loviți din laterale și din spate.

- Redactează o compunere în care să-ți exprimi părerea despre faptele moldovenilor conduși de Ștefan cel Mare.

CITIM ȘI REȚINEM

Ștefan cel Mare a urcat pe tronul Moldovei în anul 1457, sprijinit de Vlad Țepeș, domnul Țării Românești. Era fiu de domn din neamul Mușatinilor.

Organizarea țării

Încă de la începutul domniei, Ștefan s-a îngrijit să sporească bunăstarea țării. Sub conducerea lui s-au dezvoltat agricultura, comerțul și meșteșugurile, s-au ridicat noi târguri și au fost înfrumusețate vechile așezări.

Pentru apărarea țării, a organizat armata și a întărit cetăți (fig. 3).

Era un bun creștin, ctitorind mănăstiri și biserici (44 la număr, după cronicarul Grigore Ureche), precum: Voroneț (fig. 9), Putna (fig. 5), Neamț, Tazlău, Războieni.

Luptele pentru apărarea țării

Ștefan cel Mare dorea ca Moldova să fie independentă și să nu mai plătească tribut turcilor.

El a purtat lupte cu ungurii (Baia, 1467), cu polonii (Codrii Cosminului, 1497), cu tătarii (Lipnic, 1469) și cu turcii (Vaslui, 1475; Războieni, 1476; Șcheia, 1486). A fost însă un bun diplomat, dorind să nu aibă niciodată doi dușmani în același timp.

Era un strateg neîntrecut, folosind în luptă tactica hărțuirii (pâlcuri de oșteni atacau dușmanul, provocându-i pagube) sau pe cea a pârjolirii (locuitorii ardeau totul în calea dușmanului, otrăveau fântâni).

Una dintre cele mai însemnate victorii asupra turcilor a fost obținută la Vaslui, în 1475, stăvilind astfel pericolul ce amenința creștinătatea (fig. 10).

Importanța domniei

În 1504, domnitorul s-a stins din viață, fiind înmormântat la Mănăstirea Putna (fig. 4).

Domnia lui Ștefan cel Mare a însemnat epoca de glorie a Moldovei, o perioadă de prosperitate și stabilitate.

APLICĂM

1. Citește fragmentul.

„Pe Ștefan-Vodă l-au îngropat țara cu multă jale și plângere la Mănăstirea Putna, care era zidită de dânsul.”

Grigore Ureche, cronicar

- Ce sentimente dovedesc „jalea” și „plângerea”?
- Cum se justifică sentimentele poporului față de domn?

2. Repovestiți, în clasă, legenda Ștefan cel Mare și Vrâncioaia.

- Discutați despre trăsăturile domnitorului.
- Dramatizați legenda.

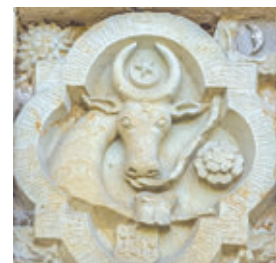
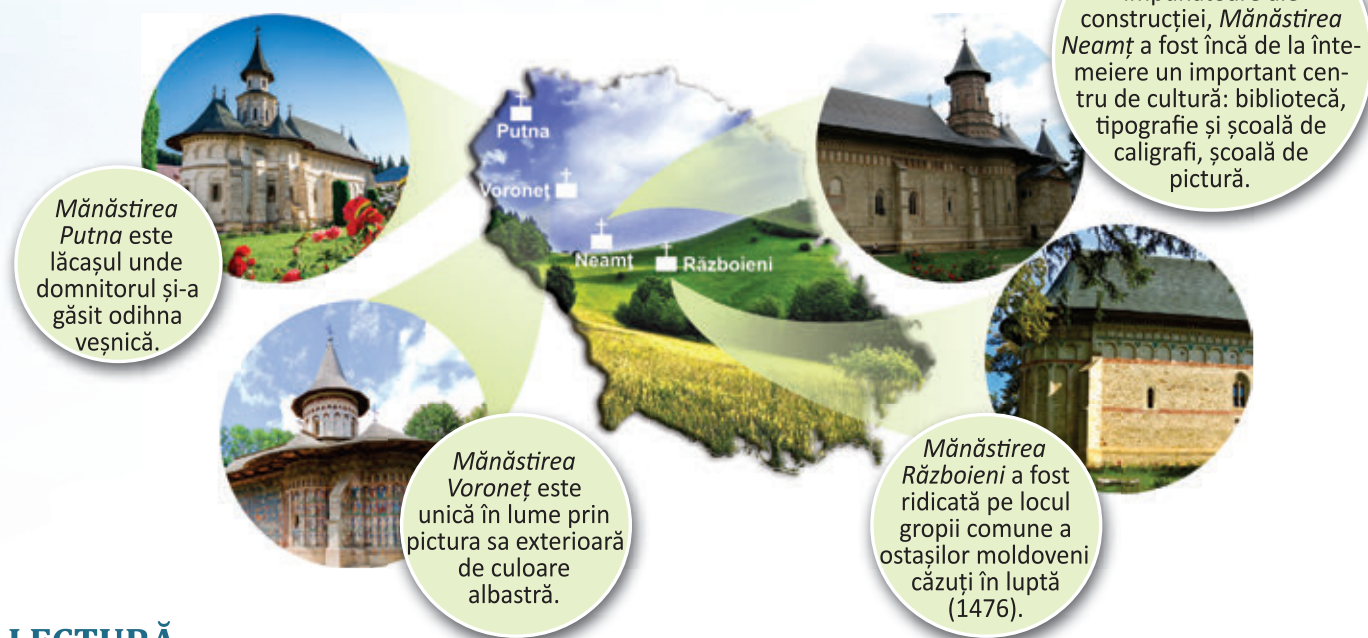

Fig. 11 – Stema Moldovei, pe zidul Mănăstirii Putna

VREM SĂ ȘTIM MAI MULT!

• Se spune că Ștefan cel Mare construia câte o biserică sau o mănăstire în cinstea fiecărei victorii. Unele dintre aceste ctitorii figurează în patrimoniul UNESCO.

LECTURĂ

Ștefan cel Mare și Daniil Sisastru

după Dumitru Almaș

În vara anului 1476, Ștefan-Vodă urca în munții Bucovinei. Era îngândurat și trist.

— Acolo sus e o chilie, nu? întrebă Ștefan, arătând spre o stâncă, unde mâna de om săpase o ușă și o ferestruică de-oșchioapă.

— E chilia bătrânului Daniil Sisastru, zise un slujitor.

Ștefan descălecă și urcă până la chilie.

— Sunt voievodul țării, zise Ștefan. M-a înfrânt dușmanul la Râzboieni. Ce zici, să-i închin țara ori ba?

— Ba, Măria Ta! Acum un ceas au trecut pe-aici trei ciobani. Au auzit chemarea cornului Măriei Tale și își adăpostesc turmele ca să vină la oaste. Luptă cu stăruință, că biruința va fi a Măriei Tale.

A mulțumit Ștefan pentru povață. A adunat oastea și l-a învins pe Mahomed, alungându-l de pe pământul țării.

În cinstea victoriei a ridicat mănăstirea de la Voroneț, care întruchipează bucuria poporului biruitor împotriva cotoritorilor.

ACTIVITATE ÎN ECHIPĂ

- Realizează o mapă cu imagini care să înfățișeze ctitorii ale lui Ștefan cel Mare.
- Prezintă mapa colegilor.

ȘTIAI CĂ...

...Vlad Țepeș era vărul lui Ștefan cel Mare?

...Ștefan a purtat 36 de bătălii, din care a pierdut doar două?

PORTOFOLIU

• Identifică în biblioteca proprie sau în cea a școlii lecturi care îl înfățișează pe Ștefan cel Mare.

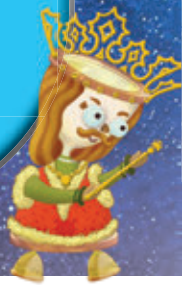
Citiți și discutați în clasă despre calitățile domnitorului, așa cum reies din textele citite.

AM ÎNVĂȚAT!

- În timpul domniei lui Ștefan cel Mare, Moldova și-a păstrat independența.
- Domnia lui Ștefan cel Mare a însemnat o perioadă de înflorire și progres.
- Din vremea sa datează unele dintre cele mai frumoase biserici și mănăstiri din Moldova.

UNITATEA 3

EPOCA MEDIEVALĂ

ȘTIM!

- Iancu de Hunedoara a fost voievod al Transilvaniei în epoca medievală.

VREM SĂ ȘTIM!

- Ce fapte de vitejie a săvârșit Iancu de Hunedoara?
- Cum a sfârșit voievodul?

OBSERVĂM ȘI DESCOPERIM

- Descrie castelul din *fig. 5*.
- Identifică obiectele ilustrate în interioarele din *figurile 3-4*.

AFLĂM DIN IZVOARELE ISTORICE

„Era pe atunci în regat un ostaș cu suflet mare, născut în sânul unei nobile și vestite familii de peste munți. Se numea Iancu de Hunedoara și era om războinic și născut pentru a purta armele.

Într-atâta a devenit de vestit, încât de la slujbele mărunte cu care fusese răsplătit încă de tânăr s-a ridicat până la rangul de voievod al Transilvaniei.“

Ioan Thuróczi, cronicar

2. IANCU DE HUNEDOARA (1441-1456), VOIEVOD AL TRANSILVANIEI

ALBUM ISTORIC

Fig. 1 – Iancu de Hunedoara

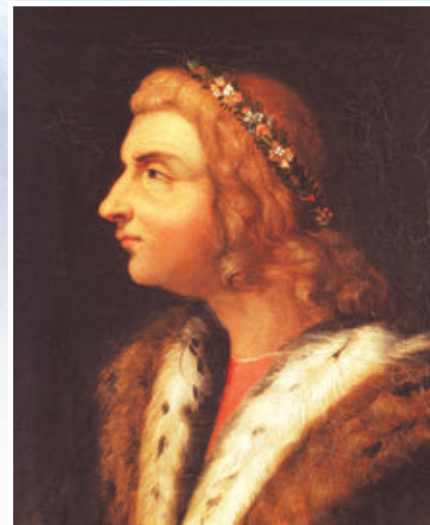

Fig. 2 – Matei Corvin, fiul lui Iancu de Hunedoara

Fig. 3-4 – Castelul Huniazilor – interior

Fig. 5 – Castelul Huniazilor, numit și al Corvinilor

LUCRĂM CU HARTA!

Fig. 6 – Țările Române în secolul al XV-lea

- Precizează poziția Imperiului Otoman față de Țările Române.
- Indică locul unde se află castelul lui Iancu Corvin.

REPERE CRONOLOGICE

sec. XV

- Iancu devine voievod al Transilvaniei (1441)
- Lupta de la Ialomița (1442)
- Înfrângerea de la Varna (1444)
- Lupta de la Belgrad (1456)

Fig. 7 – Statuia lui Iancu de Hunedoara din Castelul Corvinilor

AFLĂM DIN IZVOARELE ISTORICE

„Asupra Belgradului a pornit război Mahomed al II-lea... Năvălind în fața orașului a început împresurarea [...] și bătea cu tunurile zidul și ienicerii trăgeau cu arcul [...].

Se pare că i-a oprit molima ce a dat în tabără. Și însuși Iancu a fost rănit așa și nu cu mult mai târziu a murit.“

Laonic Chalcocondil, cronicar

- Ce inamic a înfrânt Iancu la Belgrad?
- Cum a murit voievodul român?

CITIM ȘI REȚINEM

În secolul al XV-lea, Imperiul Otoman ajunsese la Dunăre, amenințând creștinătatea.

Totodată, în prima jumătate a secolului, Moldova și Țara Românească fuseseră tulburate de lupta boierilor pentru domnie.

În Transilvania s-a ridicat în fruntea luptei antiotomane lăncu de Hunedoara. Era fiul lui Voicu Corvin, cneaz român din părțile Hunedoarei. Regele Ungariei îl răsplătise pentru faptele lui, dăruindu-i moșia și castelul de la Hunedoara (fig. 5).

Lăncu a fost numit voievod al Transilvaniei de către regele Ungariei.

Organizarea frontului antiotoman

Lăncu de Hunedoara a organizat o oaste numeroasă, pe care a înzestrat-o cu tunuri. A încheiat alianțe cu domnii Moldovei și Țării Românești, unind sub comanda sa oștiri române.

O importantă victorie împotriva turcilor a obținut-o pe râul Ialomița (1442).

În anul 1456, la Belgrad, a obținut o altă mare victorie, învingând oastea condusă de sultanul Mahomed al II-lea.

Sfârșitul voievodului

La scurt timp de la bătălia de la Belgrad, lăncu s-a îmbolnăvit de ciumă și a murit. A fost înmormântat în Catedrala Catolică din Alba Iulia (fig. 8). Pe piatra sa de mormânt au fost scrise cuvintele: „S-a stins lumina lumii.”

Fig. 9 – Pecetea lui lăncu de Hunedoara

ACTIVITATE ÎN ECHIPĂ

• Recitiți textul alăturat, marcând în dreptul informațiilor următoarele simboluri:

✓ pentru informații cunoscute;

– pentru informații care diferă de ceea ce știți;

+ pentru informații noi;

? pentru informații care vi se par confuze sau insuficient lămurite.

• Completați un tabel asemănător celui dat.

✓	–	+	?
...

• Discutați și concluzionați în cadrul grupului.

Expuneți rezultatul activității voastre.

Observați rezultatele celorlalte echipe.

Structurați concluziile și notați-le pe tablă.

APLICĂM

1. Explică însemnătatea cuvintelor scrise pe mormântul lui lăncu de Hunedoara.

2. Citește fragmentul din scrisoarea papală trimisă voievodului, la Belgrad.

„Mântuitor al creștinătății trebuie să te socotim pe tine, fiul nostru, atletul cel mai puternic, azi singurul luptător al lui Christ.”

• Realizează o compunere în care să illustrezi importanța luptei antiotomane conduse de lăncu de Hunedoara.

3. Discutați, în perechi, despre importanța alianțelor încheiate între voievodul Transilvaniei și domnii Moldovei și Țării Românești.

4. Caută informații din diferite surse despre Castelul de la Hunedoara și întocmește o fișă de prezentare a acestuia.

VREM SĂ ȘTIM MAI MULT!

Neamul Corvinilor

după Mihail Drumeș

În aceeași vreme, pe drumurile prăfuite și pe câmpiile arse de soare ale Serbiei, printre munții amenințători, ocolindu-i uneori, înainta spre cetatea Belgradului oștirea, câtă frunză și iarbă, a lui Mahomed. Iar pe Dunăre, dinspre Porțile de Fier, pluteau în sus, spre aceeași cetate, în bătaia regulată a lopeților, aproape trei sute de vase turcești, încărcate cu vechii luptători de la Constantinopol, obișnuiți să sară zidurile de cetăți pe scări proptite în nave de lemn.

Când lancu primi vestea, în castel, la Hunedoara, că turcii începuseră să lovească zidurile Belgradului dinspre miazăzi, trimise vorbă călugărului lancu de Capistrano, care se afla cu un corp de cruciați la Lugoj, să coboare spre Dunăre.

lancu nu putea crede ca Mahomed să nu fi folosit și oștirea pe care o avea în Țara Românească, trimițând-o pe Dunăre, pe la Porțile de Fier, împotriva Belgradului. Nerăbdător, pesemne, turcul pornise împotriva cetății înainte de sosirea vaselor sau își păstra oștirea din nave pentru o lovitură neașteptată și hotărâtoare...

Abia când ajunse la Belgrad, lancu află de la cumnatul său marea veste. Numai că șase zile înainte, creștinii, prinzând de veste că aproape trei sute de vase urcau cu armie turcească dinspre răsărit, le aținură calea cu cele două sute de nave la ostrovul de la Salankemen și-i loviră pe neașteptate, în puterea nopții, din două părți. Cum navele creștinilor, duse de valuri, lunecau mai iute, pe când turcii trebuiau să lupte și cu împotrivirea apei, până la ziuă mâncară o bătaie cruntă. Luntrile păgâne fură sparte și înecate, iar dușmanii care scăpaseră de înec abia ajunseră pe malul sârbesc, unde o rupseră la fugă spre miazăzi.

lancu și căpeteniile oștirii țineau neconținut sfat.

— Cine se-ncumetă să iasă din cetățuie și să dea fuga până la ostrov, unde stau pitite bărcile noastre? întrebă lancu încruntat.

Nu voia să lase turcilor o biruință prea ușoară și ținea să-și dea capul cu prețul cel mai scump.

Căpeteniile se priviră cu uimire, căci erau bărbați în vârstă, obișnuiți mai mult să poruncească decât să lupte.

— Dacă nu cutează nimeni, voi cuteza eu! zise lancu și ridică mai sus coiful care-i acoperea fruntea.

• Selectează, din text, informații pentru a completa un tabel asemănător celui dat.

Pregătirile turcilor	...
Pregătirile românilor	...

Fig. 10 – Asediul Belgradului din anul 1456 (pictură turcească)

STELUȚA ÎNTREBĂRIILOR

• Citește textul alăturat și formulează întrebări care să înceapă cu unul dintre cuvintele date.

ȘTIAI CĂ...

...lancu de Hunedoara a sprijinit urcarea pe tron a lui Vlad Țepeș în Țara Românească și a lui Bogdan al II-lea în Moldova?

...Matei Corvin, fiul lui lancu de Hunedoara, a fost rege al Ungariei?

PORTOFOLIU

- Citește legenda *Paloșul, săgeata și ghioaga*, de Petru Demetru Popescu.
- Selectează enunțuri care dezvăluie dragostea de țară a românilor.

AM ÎNVĂȚAT!

• lancu de Hunedoara a organizat frontul antiotoman, oprind la Dunăre puterea Semilunei.

UNITATEA 3

EPOCA MEDIEVALĂ

3. TRANSILVANIA – SPAȚIU MULTIETNIC. SAT ȘI ORAȘ ÎN EVUL MEDIU. DESPRE PERSONALITĂȚILE MINORITĂȚILOR

ALBUM ISTORIC

ȘTIM!

• În secolul al XIII-lea, voievodatul Transilvaniei fusese ocupat de unguri, care îl colonizaseră cu sași și secui pentru menținerea stăpânirii.

VREM SĂ ȘTIM!

- Cum au conviețuit românii cu ungurii, sașii și secuii?
- Cum erau organizate un oraș și un sat în epoca medievală?
- Care erau ocupațiile locuitorilor?
- Ce personalități ale minorităților s-au distins?

Fig. 1 – Organizarea unui sat medieval: a satul; b pământurile cultivate; c pădurea; d pășunea; e râul.

OBSERVĂM ȘI DESCOPERIM

1. Descrie organizarea unui sat medieval (fig. 1).

Prezintă caracteristicile geografice ale satului ilustrat.

- Care este importanța vecinătății râului? Dar a pădurii?
- Cum erau împărțite pământurile cultivate? De ce?
- Ce construcții făceau parte din sat?

2. Compară construcțiile din figurile 2 și 3.

- Ce asemănări observi? Dar deosebiri?

3. Descrie vestimentația personajelor ilustrate în figurile 4 și 5.

Fig. 2 – Cetatea Râșnov – loc de refugiu și de apărare în timpul atacurilor

Fig. 3 – Castelul Bran – construit pentru a supraveghea principalul drum comercial dintre Țara Românească și Transilvania

Fig. 4 – Țaran muncind la câmp

Fig. 5 – Boier

LUCRĂM CU HARTA!

Fig. 6 – Țările Române – orașe medievale

- Numește principalele orașe medievale din cele trei voievodate românești (fig. 6).
- Compară orașele din Țara Românească și Moldova cu cele din Transilvania. Ce observi?

AFLĂM DIN IZVOARELE ISTORICE

„Sibiul, capitala celor șapte scaune săsești, este clădit [...] pe coastele unui deal. În locul cel mai înalt al orașului se află un izvor [...]. Pe unde se intră în oraș, venind dinspre apus, pătrunde un braț al râului Cibin [...]. De brațul acesta sunt acționate morile de grâne și celelalte mori din cuprinsul zidurilor făcute pentru folosința orașenilor. Mare și puternic este acest oraș, și nu numai împodobit cu clădiri mărețe, ci și înfloritor de toate negoțurile și de alte bogății.”

Nicolaus Olahus, *cărturar român*

REPERE CRONOLOGICE

sec. XII	sec. XIII			sec. XIV		sec. XV
Prima atestare documentară a orașului:						
• Sibiu (1191)	• Timișoara (1266)	• Cluj (1275)	• Curtea de Argeș (1290)	• Suceava (1388)	• Târgoviște (1396)	• Iași (1408)

Fig. 7 – Casă țărănească

„Casa e zidită cel mai adesea din pământ bătătorit ori din împletitură de nuiele sau din bușteni așezați unii peste alții, și acoperită cu stuf. [...] Casa întregă constă dintr-o cămăruță și o bucătărioară.“
Ehrler, călător german

Fig. 8 – Târg la Câmpulung (pictură de Carol Popp de Szathmári)

„[...] La o zi depărtare de Târgoviște, este un oraș numit Câmpulung. Are 900 de cămine, toate de români. Sunt și 250 de case de sași catolici.“
Misionar catolic

CITIM ȘI REȚINEM

Principala bogăție a societății medievale românești era pământul. Cei mai mulți locuitori trăiau la sate, practicând agricultura și creșterea animalelor, apicultura, meșteșugurile și, în unele zone, mineritul.

Satul a constituit un element de continuitate a românilor pe teritoriile celor trei voievodate. Era alcătuit dintr-o biserică, în jurul căreia erau dispuse locuințele, de-a lungul unei ulițe sau două. La marginea așezării se aflau terenurile (loturile) agricole, pășunea, pădurea, apele, care erau utilizate în comun (fig. 1).

La început, fiecare familie avea o gospodărie și o bucată de pământ pe care o muncea, bucurându-se de roadele acesteia.

Cu timpul, unii țărani și-au pierdut pământul în favoarea nobililor sau boierilor. Astfel, acești țărani munceau pe moșiile celor bogați, fiind obligați să plătească stăpânilor o parte din produsele obținute și bani.

Ceilalți țărani (țărani liberi) au continuat să-și lucreze singuri pământul.

Orașul sau târgul a apărut la întretărirea drumurilor comerciale și pe marile râuri. Construcțiile din orașe erau mai mari și mai frumoase decât cele din sate, unele dintre ele fiind făcute din piatră.

Unele orașe au fost reședințe domnești, mai ales în Moldova și Țara Românească (Suceava, Iași, Târgoviște, Curtea de Argeș).

Locuitorii se ocupau cu meșteșugurile și cu negoțul. Uneori se țineau târguri sau iarmaroace, unde se vindeau și se cumpărau produse.

Cu deosebire în Transilvania, orașenii erau organizați în bresle meșteșugărești.

În Moldova și Țara Românească, alături de români trăiau greci, armeni, evrei. În Transilvania, populația românească trăia doar la sate, în orașe locuind maghiari, secui, sași.

În statul medieval, cea mai mare putere o avea domnul sau voievodul. Acesta era conducătorul oștii și mare proprietar de pământ. Era ajutat în conducerea statului de Sfatul Țării, alcătuit din marii boieri.

Așezările săsești se concentrau în zonele Sibiului, Brașovului, Bistriței și au avut la început un rol de apărare a trecătorilor din Carpați. În zona Bihorului și în estul Transilvaniei s-au așezat **secuii** (fig. 9).

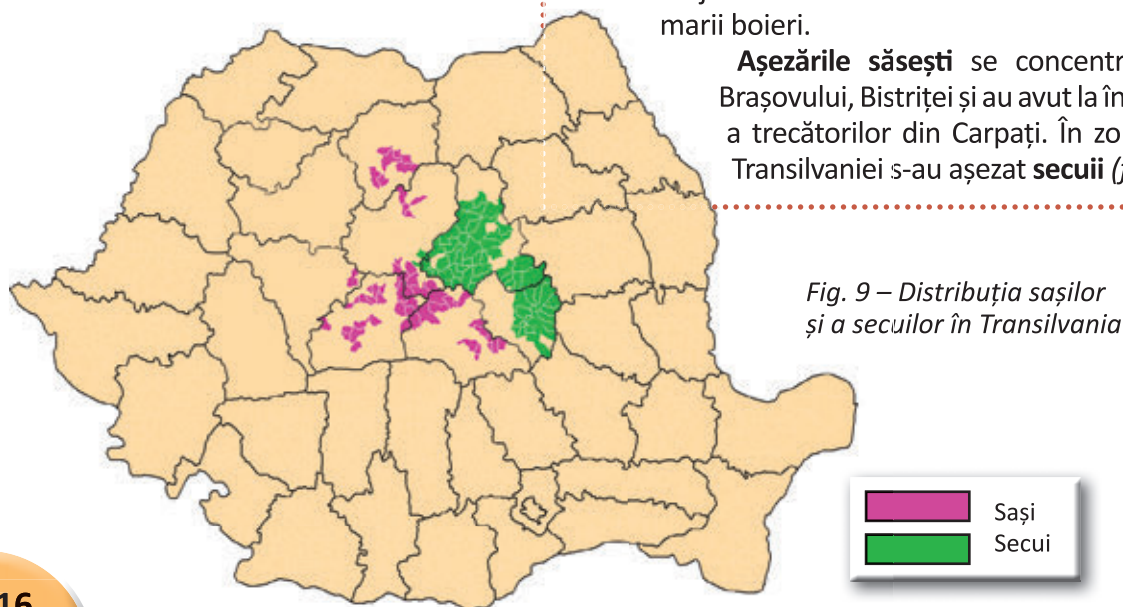

Fig. 9 – Distribuția sașilor și a secuilor în Transilvania

Sașii și secuii s-au dovedit a fi meșteșugari pricepuți, înființând orașe prospere. Ei s-au bucurat de diverse privilegii, cum ar fi scutiri de taxe din partea regilor Ungariei.

În orașe s-a răspândit știința de carte prin intermediul bisericii, al bibliotecilor și al școlilor, înființate pe lângă curțile domnești și mănăstirești.

Sașii și secuii au trăit în bună înțelegere cu românii, participând împreună la revolte. Astfel s-a remarcat, în 1514, Gheorghe Doja (*fig. 10*), mic nobil secu, care a condus o răscoală a țăranilor care cereau desființarea obligațiilor față de marii proprietari de pământ.

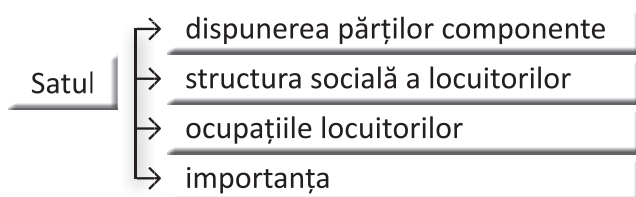

Fig. 10 – Gheorghe Doja

APLICĂM

1. Citește textul de la rubrica „Citim și reținem”, cu creionul în mână, delimitându-l în fragmente logice.

- Identifică sensul termenilor necunoscuți, prin raportare la enunțurile date.
- Organizează informațiile într-o schemă asemănătoare celei de mai jos.

- Procedeează asemănător și pentru o schemă privind „Orașul”.

2. Ce părere ai...

...despre obligațiile pe care le aveau țăranii dependenți față de nobili?

...despre privilegiile de care se bucurau minoritățile în Transilvania, din partea regelui Ungariei?

- Formulează-ți părerea în enunțuri proprii, pe baza informațiilor din text.

PROIECT TEMATIC: CETATEA MEDIEVALĂ

- Vizitați o cetate medievală sau un castel din apropierea zonei în care locuiți. Lucrați în grup.
- Întocmiți un jurnal al vizitei, care să cuprindă:
 - informații despre anul construcției, materialele utilizate, dispunerea și destinația încăperilor, rolul construcției și evenimentele care au legătură cu construcția studiată;
 - un plan al construcției.
- Reproduceți, în miniatură, construcția, folosind diferite materiale.
- Prezentați machetele în clasă și apreciați-le după criterii prestabilite.

SIGHIȘOARA

Fig. 11 – Sighișoara

- cetate construită în secolul al XIII-lea, întărită cu trei rânduri de ziduri groase pentru apărare;
- avea 14 turnuri (azi, 9) și două porți de acces;
- Turnul cu Ceas (construit în 1300) este înalt de 64 m și are un mecanism cu clopote care acționează, la oră fixă, șapte figurine ce reprezintă zeii care au dat numele zilelor săptămânii;
- adăpostește casa în care s-a născut Vlad Țepeș.

AM ÎNVĂȚAT!

- Satul și orașul au avut roluri distincte în epoca medievală.
- În Transilvania, populația românească, deși majoritară, era lipsită de drepturi.
- Minoritățile au trăit în bună înțelegere cu românii, apărând țara și contribuind la progresul acesteia.

UNITATEA 3

EPOCA MODERNĂ

ȘTIM!

• După destrămarea primei uniri politice a Țărilor Române sub Mihai Viteazul, poporul și-a dorit mereu să trăiască într-un singur stat.

VREM SĂ ȘTIM!

- Cine a fost Alexandru Ioan Cuza?
- Cum a ajuns domn al Moldovei și al Țării Românești?
- Când, unde și cum s-a produs unirea celor două provincii?
 - De ce nu a fost posibilă și unirea cu Transilvania?
 - Care a fost importanța unirii? Dar a domniei lui Cuza?

OBSERVĂM ȘI DESCOPERIM

- Precizează trăirile pe care le sugerează picturile din *figurile 1 și 2*.
- Descrie stema Principatelor Române Unite (*fig. 3*).
 - Ce simboluri observi?
 - Ce reprezintă acestea?

AFLĂM DIN IZVOARELE ISTORICE

„Unirea, națiunea a făcut-o!”

Mihail Kogălniceanu

- Explică afirmația de mai sus.

4. CUZA ȘI UNIREA PRINCIPATELOR ROMÂNE (1859)

ALBUM ISTORIC

Fig. 1 – Proclamarea Unirii Moldovei cu Țara Românească (pictură de Theodor Aman)

Fig. 2 – Hora Unirii la Craiova (pictură de Theodor Aman)

Fig. 3 – Stema Principatelor Române Unite

Fig. 4 – Mihail Kogălniceanu, prim-ministrul din timpul domniei lui Cuza

LUCRĂM CU HARTA!

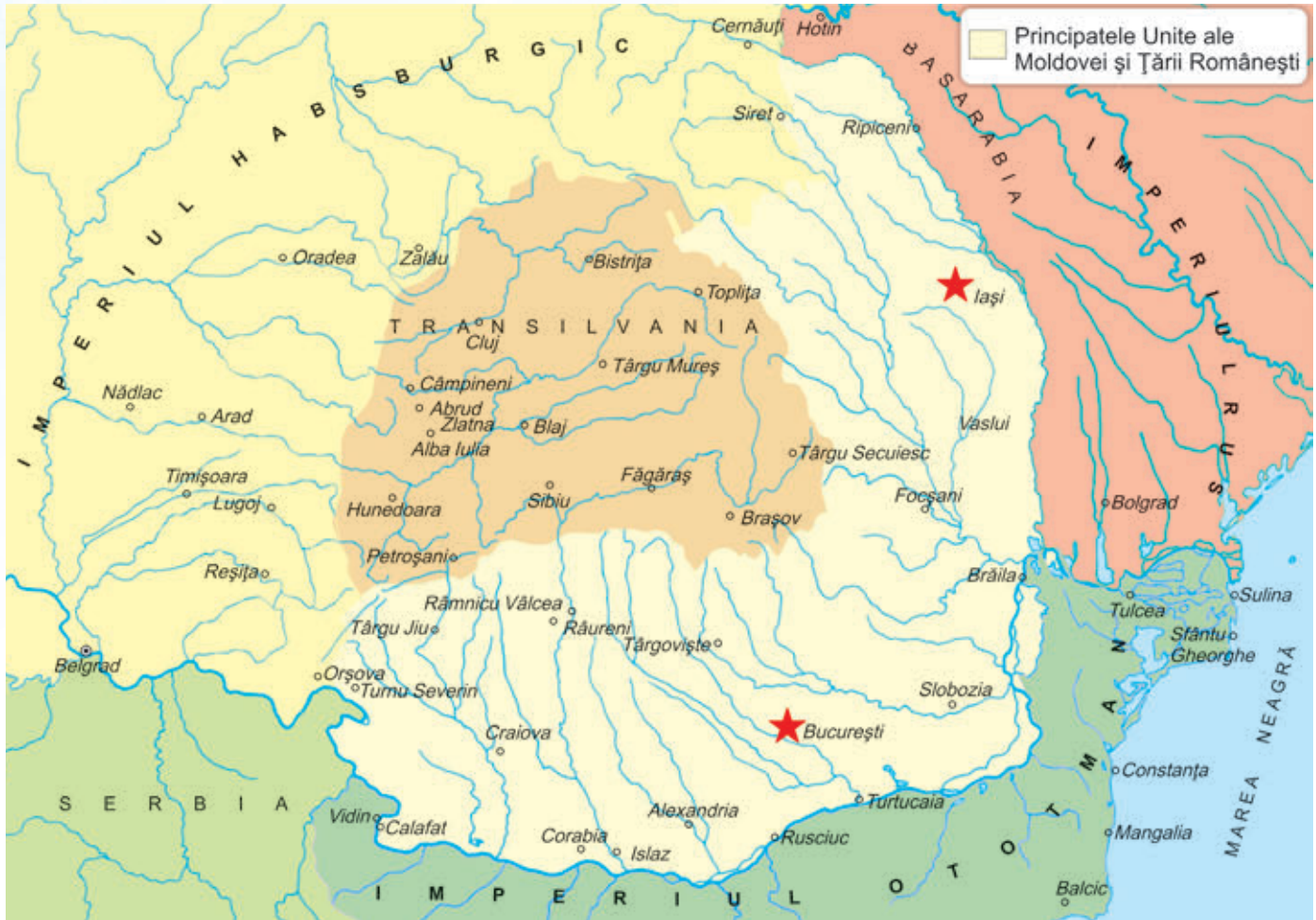

Fig. 5 – Principatele Române Unite

- Numește principatele care s-au unit într-un singur stat.
- Localizează pe hartă capitalele celor două vechi provincii românești.
- Identifică limitele și vecinii noului stat ce reunea Moldova și Țara Românească.

REPERE CRONOLOGICE

sec. XIX		
• Adunările ad-hoc cu rol de consultare a poporului (1857)	• Alegerea lui Al.I. Cuza ca domn al Principatelor Române (ianuarie 1859)	• Domnia și reformele lui Cuza (1859-1866)

Fig. 6 – Statuia lui Alexandru Ioan Cuza

AFLĂM DIN IZVOARELE ISTORICE

„Unirea națională fu visarea iubită a voievozilor noștri cei viteji, a tuturor bărbaților noștri cei mari [...]. Pentru dânsa ei trăiră, munciră, suferiră și muriră.“

Nicolae Bălcescu, istoric

- Care a fost dorința înaintașilor noștri? De ce?

PORTRET ISTORIC ALEXANDRU IOAN CUZA

Fig. 7 – Alexandru Ioan Cuza

- S-a născut în 1820.
- A studiat la Iași și la Paris.
- Era ofițer și provenea dintr-o veche familie de boieri moldoveni.
- A participat la evenimente istorice importante (Revoluția de la 1848), anterioare numirii sale ca domn al Principatelor Române Unite.
- S-a remarcat prin calitățile sale morale, prin spiritul de dreptate și prin viziunea sa înnoitoare cu privire la un stat modern.
- Din 1866 până în 1873, anul morții sale, a trăit în exil. Trupul său neînsuflețit a fost îngropat la moșia de la Ruginoasa, în prezența a mii de țărani.
- Astăzi, rămășițele domnitorului se află la Mănăstirea Sfinții Trei Ierarhi din Iași.

Fig. 8 – Universitatea din București, înființată prin reforma învățământului

CITIM ȘI REȚINEM

În secolul al XIX-lea, Țările Române erau învecinate cu mari puteri (Imperiul Otoman, Imperiul Habsburgic și Imperiul Rus), care doreau să-și extindă teritoriile. Astfel, cărturarii români care trăiau în străinătate au susținut ideea unirii principatelor, cerând sprijin țărilor din vestul Europei.

Înfăptuirea unirii a fost pregătită din timp. În 1857 au avut loc consultări ale reprezentanților țăranilor, boierilor, orășenilor, intelectualilor, în cadrul adunărilor ad-hoc. Printre cei care susțineau ideea unirii se numărau Mihail Kogălniceanu, Vasile Alecsandri, Costache Negri, C.A. Rosetti.

În ianuarie 1859, românii din Moldova și Țara Românească l-au ales domn pe Alexandru Ioan Cuza, realizându-se astfel unirea într-un singur stat numit Principatele Române, apoi, din 1862, România, cu capitala la București.

Domnia lui Cuza a fost marcată de eforturile de recunoaștere a noului stat de către puterile străine și de organizarea statului.

După recunoașterea unirii, Cuza a acordat o atenție deosebită modernizării statului prin adoptarea unor reforme. Între acestea, cele mai importante sunt reforma agrară (împroprietărirea țăranilor) și reforma învățământului (învățământul primar a devenit obligatoriu și gratuit).

Importanța domniei lui Cuza a constat în modernizarea și progresul țării.

APLICĂM

1. Numește cauzele care au favorizat realizarea unirii.
2. Precizează care au fost urmările reformelor lui Cuza.
3. Citește îndemnul adresat lui Cuza de Mihail Kogălniceanu.

„Fii simplu, Măria Ta, fii bun, fii domn cetățean, urechea ta să fie pururea deschisă la adevăr și închisă la minciună și lingușire.“

- Găsește argumente prin care să dovedești că Alexandru Ioan Cuza a fost „un domn cetățean“.

4. Identifică trăsăturile morale ale lui Cuza, așa cum reies din fragmentul următor.

„Colonelul Cuza are una dintre calitățile cele mai rare și, în consecință, cea mai prețioasă, sinceritatea. Am găsit la el, de asemenea, bunul simț și modestia. Ar fi omul pe care-l cere situația să vină, un om cinstit, plin de dragoste pentru țara sa, foarte hotărât să pună în practică unirea și ideile sale de reformă și progres.“

Léon Béclard, consul francez la București

VREM SĂ ȘTIM MAI MULT!

Moș Ion Roată și Cuza-Vodă

după Ion Creangă

Între țăranii fruntași care au luat parte, împreună cu boierii, cu episcopii și cu mitropolitul țării la Divanul ad-hoc din Moldova, în 1857, era și moș Ion Roată, om cinstit și cuviincios, cum sunt mai toți țăranii români de pretutindeni. Numai atâta, că moș Ion Roată, după câte văzuse și după câte pățise el în viața sa, nu prea punea temei pe vorbele boierești și avea gâdilici la limbă, adică spunea omului verde în ochi, fie cine-a fi, când îl scormolea ceva la inimă.

Într-una din zile, cum vorbea frumos un boier dintre cei tineri, iaca și moș Ion Roată sare cu gura:

— Aveți bunătate de vorbiți mai moldovenește, cucoane, să ne dumirim și noi; căci eu, unul, drept vă spun că nu pricep nimic, păcatele mele!

Un oarecare boier întâmpină atunci pe moș Ion Roată, zicându-i cu glas poruncitor și răutăcios:

— Dar ce nevoie mare este să înțelegi tu, moșicule?

Moș Roată, simțindu-se lovit până în suflet, răspunde atunci cu glas plângător:

— Dar bine, cucoane, dacă nu v-a fost cu plăcere să pricepem și noi câte ceva din cele ce spuneți dumneavoastră, de ce ne-ați mai adus aici să vă bateți joc de noi?

[...] La aceste vorbe, colonelul Alexandru Cuza a dat mâna prietenește cu moș Ion Roată.

În sfârșit, după multe dezbateri furtunoase urmate în Divanul ad-hoc, s-a încuviințat „Unirea“.

Peste câțiva ani după aceasta, Cuza-Vodă a poposit la Agiud, unde l-a întâmpinat o mulțime de lume, ca pe un domnitor.

— He, he! moș Ion Roată, prietenul și tovarășul meu cel vechiu din Divanul ad-hoc, lucru negândit! Ridică-te, moș Ioane, și spune-mi, fără sfială, ce durere ai. Ți-a făcut cineva vrun neajuns?

Moș Ion Roată, văzând că, după atâția ani, nu l-a uitat colonelul Alexandru Cuza, a început a plânge cu hohot.

— Luminarea Voastră! De când cu păcatul cel de „ad-hoc“, n-am mai avut zi bună cu boierul. N-am gândit, nenorocitul de mine, că dumnealui, un boier așa de mare, putred de bogat și cu învățătură, să-și puie mintea cu unul ca mine, de la niște vorbe nesocotite ce le-am zis și eu atunci, într-un necaz. De cum am ajuns acasă, goană și prigoană pe capul meu, din partea boierului, în tot felul.

Cuza-Vodă a stat neclintit și s-a uitat țintă la moș Ion Roată, cât a vorbit el. Și când a isprăvit vorba, vodă i-a pus două fișicuri de napoleoni în mână, zicându-i cu bunătate:

— Ține, moș Ioane, acest mic dar de la mine.

Lui moș Ion Roată i se umplu din nou ochii de lacrimi și, sărutând mâna lui vodă, ca semn de mulțumire, zise oftând:

— Dar cu rușinea ce mi-a făcut cum rămâne, Măria Ta?

— Cu rușinea, iaca așa rămâne, moș Ioane, zise Cuza-Vodă, sărutându-l și pe un obraz și pe altul, în fața mulțimii adunate acolo. Du-te și spune sătenilor dumitale, moș Ioane, că, pe unde te-a scuipat boierul, te-a sărutat domnitorul țării și ți-a șters rușinea.

Fig. 9 – Vasile Alecsandri, autorul **Horei Unirii** – poezie pusă pe muzică și cântată de întreg poporul la 24 ianuarie 1859

„Hai să dăm mână cu mână
Cei cu inima română,
Să-nvârtim hora frăției
Pe pământul României! [...]

Măi muntene, măi vecine,
Vino să te prinzi cu mine
Și la viață cu unire,
Și la moarte cu-nfrățire!

Unde-i unul, nu-i putere
La nevoi și la durere.
Unde-s doi, puterea crește
Și dușmanul nu sporește! [...]

(fragment din poezia **Hora Unirii**)

ACTIVITATE ÎN GRUP

- Realizați un afiș pentru sărbătoarea Unirii de la 1859.

AM ÎNVĂȚAT!

- Unirea Moldovei cu Țara Românească a fost un prim pas pentru înfăptuirea unității naționale.
- Cuza a pus bazele unui stat modern.

UNITATEA 3

EPOCA MODERNĂ

ȘTIM!

• Încă de la întemeiere, voievodatele românești au luptat să-și mențină independența față de marile puteri.

VREM SĂ ȘTIM!

- Cum și-au cucerit românii independența de stat?
- Unde, când și cu cine s-au luptat?
- Cine era Carol I?
- Care au fost urmările cuceririi independenței?

OBSERVĂM ȘI DESCOPERIM

- Numește armele pe care le foloseau ostașii români (figurile 1 și 2).
- Descrie picturile din figurile 3 și 5.
- Ce exprimă dinamismul personajelor ilustrate?
- Identifică simbolurile și culorile de pe steagul românesc din 1877 (fig. 4).
- Ce reprezintă acestea?

AFLĂM DIN IZVOARELE ISTORICE

„În numeroasele lupte care au inundat cu sânge împrejurimile Plevnei, românii s-au condus cu un eroism căruia întreaga Europă îi aduce omagiu.“

*Mémorial diplomatique
(publicație franceză)*

5. CUCERIREA INDEPENDENȚEI ÎN TIMPUL REGELUI CAROL I (1877-1878)

ALBUM ISTORIC

Fig. 1 – Roșior, ostaș care lupta călare

Fig. 2 – Dorobanț, ostaș care lupta pe jos

Fig. 3 – Atacul de la Smârdan (pictură de Nicolae Grigorescu)

Fig. 4 – Steagul României în timpul Războiului de Independență

Fig. 5 – Cucerirea redutei Grivița de către trupele române (litografie de Henryk Dembitzky)

LUCRĂM CU HARTA!

- Observă și indică traseul trupelor rusești și românești spre frontul antiotoman.
- Numește:
 - localități unde s-au desfășurat lupte;
 - teritorii retrocedate în urma războiului.

Fig. 6 – Participarea României la luptele Războiului pentru Independență

REPERE CRONOLOGICE

sec. XIX				
• România încheie o alianță cu Imperiul Rus (4 aprilie 1877)	• Proclamarea independenței (9 mai 1877)	• Cucerirea redutei Plevna (28 noiembrie 1877)	• Încheierea războiului (iunie-iulie 1878)	• România devine regat (1881)

Fig. 7 – Monedă de aur cu chipul regelui

Fig. 8 – Statuia regelui Carol I

AFLĂM DIN IZVOARELE ISTORICE

„Suntem independenți, suntem națiune de sine stătătoare. Avem domn de sine stătător. Noi trebuie să dovedim că avem conștiința misiiei noastre, trebuie să dovedim că suntem în stare să facem și noi sacrificii pentru ca să păstrăm această țară și drepturile ei pentru copiii noștri, și această misiune în momentele de față este încredințată fraților și fiilor noștri care mor la hotare.”

Mihail Kogălniceanu

- Ce datorie aveau românii față de țară?

PORTRET ISTORIC CAROL I

Fig. 9 – Carol I

- Era principe de origine germană, din familia Hohenzollern-Sigmaringen. Se înrudea cu regele Prusiei (mare putere europeană) și cu împăratul Franței.
- A condus țara ca domnitor între 1866 și 1881 și ca rege în perioada 1881-1914. În timpul domniei sale s-a adoptat prima Constituție românească (1866).
- Domnia sa a reprezentat o perioadă de stabilitate și progres. S-a preocupat personal de pregătirea ofițerilor și de înzestrarea armatei cu armament nou și modern.
- În 1873 a început construirea Castelului Peleş, din Sinaia (fig. 10).

Fig. 10 – Castelul Peleş

CITIM ȘI REȚINEM

După abdicarea lui Cuza, politicienii s-au gândit să atragă sprijinul marilor puteri prin numirea ca domnitor al României a unui principe străin, în persoana lui Carol I (10 mai 1866).

Scopul era obținerea independenței într-o perioadă de criză a Imperiului Otoman. Pe teritoriul acestuia izbucniseră revolte ale popoarelor subjugate, care urmăreau să se elibereze.

În anul 1877, Imperiul Rus s-a implicat în susținerea luptei acestor popoare. În aceste condiții, România a încheiat o înțelegere cu Imperiul Rus, prin care permitea trecerea trupelor rusești pe teritoriul românesc. La 9 mai 1877, România și-a proclamat independența față de Imperiul Otoman. Victoriile ostașilor români în luptele de la Plevna, Grivița, Rahova, Vidin și Smârdan au adus României independența, care a fost recunoscută și de marile puteri în 1878 (Congresul de la Berlin).

Importanța cuceririi independenței a constat în faptul că România a devenit o țară suverană, cu drepturi depline în relațiile internaționale, obținând un vechi teritoriu românesc, Dobrogea.

În urma războiului, Imperiul Otoman s-a destrămat, iar popoarele balcanice s-au constituit în state naționale.

După 1878, România a cunoscut un important progres economic, social și cultural, devenind regat în 1881, sub conducerea regelui Carol I. Prin politica externă bazată pe alianțe cu marile puteri s-a prefigurat înfăptuirea unui alt obiectiv – desăvârșirea unității naționale.

APLICĂM

1. Justifică intrarea României în război alături de Imperiul Rus.
2. Prezintă două realizări din timpul domniei lui Carol I.
3. Citește versurile:

„Prin foc, prin șpăngi, prin glonți, prin fum,
Prin mii de baionete,
Urcăm, luptăm... iată-ne-acum
Sus, sus, la parapete.
«Allah! Allah!» turcii răcnesc,
Sărind pe noi o sută.
Noi punem steagul românesc
Pe crâncena redută.“

(Vasile Alecsandri – *Peneș Curcanul*)

- Extrageți, în perechi, informațiile esențiale din text.
- Prezentați ideile pe care le transmite poetul prin intermediul versurilor.

VREM SĂ ȘTIM MAI MULT!

Luarea Griviței

după Mihail Sadoveanu

Ziua de 30 august 1877 a fost o zi de groază și de sânge.

O ploaie rece și subțire cădea neîntrerupt. În văi și pe dealuri plutea o ceață lăptoasă. Pământul era moale și cleios. Prin văzduh veneau de departe împușcături înăbușite.

Deodată izbucniră cele dintâi focuri ale turcilor. Fără a fi strigat cineva: „Înainte!”, toți se azvârliră spre creastă cu înverșunare. Maiorul Șonțu căzu. Dorobanții apărură într-un salt vijelios pe culme, tăcuți, încruntați, cu căciulile buhoase pe ochi, cu baionetele lungi, amenințătoare. Speriați, turcii se traseră îndărăt, în întărituri.

Ofițerii români strigară: „Înainte...!”

„Prin foc, prin șpângi, prin glonți, prin fum,
Prin mii de baionete!”

Ai noștri se prăvăliră spre parapet într-o tăcere așa de înfiorătoare și de mânioasă și într-un avânt așa de sălbatic, încât pământul se zgudui. O volbură de foc se deschise.

A fost o lovitură de trăsnet la care turcii nu se așteptau. Cei de pe creasta parapetului se prăvăliră deodată în șanț. Românii izbeau în dreapta și în stânga, răcnind, scârțâind. Dușmanii se risipiră ca suflați de vifor, dar nu voiau să se dea bătuți.

Într-o dimineață de octombrie, în același an, 1877, soarele răsări cu o lumină prietenească. Negura se risipi curând și văzduhul se umplu de strălucire. Tunurile bubuiau în Plevna și în împrejurimi. Obuzele aduceau moartea.

La ceasurile nouă, un trimis al turcilor ieși din spatele întăriturilor, cu steag alb, în fața Griviței. Se predau necondiționat.

„Ura! măreț se-nalță-n vânt
Stindardul României!”

Și astfel, după veacuri de suferință și după lupte îndelungate, cel din urmă război purtat împotriva turcilor a fost cel din 1877. El s-a numit Războiul pentru Independență, deoarece, în urma lui, țara noastră a scăpat de jugul turcesc.

CAROL DAVILA

Fig. 11 – Carol Davila

A fost un medic român, de origine franceză, care a trăit între anii 1828-1884.

A avut o contribuție importantă la organizarea învățământului medical din România, precum și a serviciului românesc de ambulanțe. Datorită acestuia din urmă, în timpul Războiului de Independență, mii de răniți au primit îngrijiri și sute de vieți omenești au fost salvate.

ȘTIAI CĂ...

...coroana pe care a purtat-o Carol I ca rege al României era făcută din oțelul unui tun turcesc din lupta de la Plevna?

Fig. 12 – Coroana lui Carol I

AM ÎNVĂȚAT!

- Independența României a fost câștigată pe câmpul de luptă, prin jertfa poporului.
- Aceasta a însemnat începutul unei noi perioade de dezvoltare și stabilitate a țării.

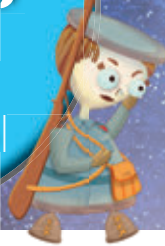
JURNALUL CU DUBLĂ INTRARE

• Completează un tabel asemănător celui dat, selectând din text pasaje care te-au impresionat. Scrie, în coloana dedicată, de ce ți-au plăcut pasajele selectate, ce stări ți-a provocat citirea lor.

Pasaje din text	Comentarii
...	...

UNITATEA 3

EPOCA MODERNĂ

ȘTIM!

• La începutul secolului al XX-lea a izbucnit cel mai mare război de până atunci, la care au participat țări de pe toate continentele: Primul Război Mondial.

VREM SĂ ȘTIM!

- Care au fost cauzele izbucnirii Primului Război Mondial?
- Care au fost puterile participante?
- Unde s-au dat lupte importante?
- Care au fost urmările războiului?

OBSERVĂM ȘI DESCOPERIM

- Numește personalitățile marcante ale armatei române din Primul Război Mondial (*figurile 1-2*).
- Descrie imaginile din *figurile 3-4*, referindu-te la: dinamismul personajelor; cromatica scenelor; trăirile pe care le sugerează.
- Indică semnificația imaginilor din *figurile 5-6*.

AFLĂM DIN IZVOARELE ISTORICE

„România se vede nevoită a intra în luptă alături de aceia care pot să-i asigure înfăptuirea unității sale naționale.”

Declarația de război a României împotriva Austro-Ungariei

- Care era obiectivul României la intrarea în război?

6. EROI AI PRIMULUI RĂZBOI MONDIAL (1914-1918)

ALBUM ISTORIC

Fig. 1 – Generalul Alexandru Averescu (devenit mareșal) s-a remarcat în luptele de la Mărăști și Oituz

Fig. 2 – Generalul Eremia Grigorescu a oprit ofensiva germanilor de la Mărășești

Fig. 3-4 – Soldați români participanți la bătălia de la Mărășești (1917)

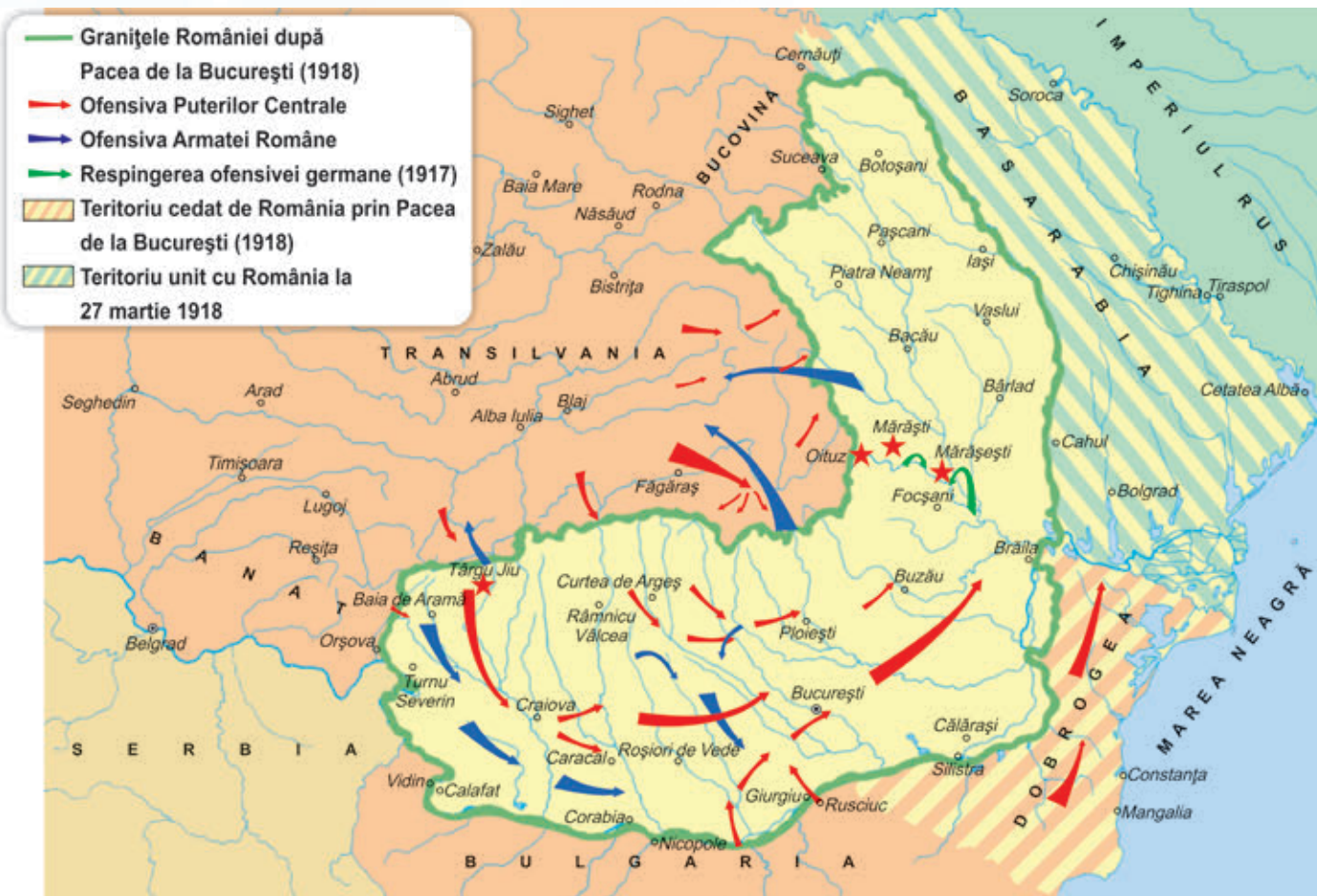
Fig. 5 – Medalia „Virtutea militară” – recompensă a eroilor din Primul Război Mondial

Fig. 6 – Mausoleul de la Mărășești, pe frontispiciul căruia scrie: „Întru slava eroilor neamului”

LUCRĂM CU HARTA!

- Descrie traseul armatelor care s-au confruntat pe teritoriul țării noastre.
- Numește localități unde s-au dat principalele bătălii.

Fig. 7 – Participarea României la Primul Război Mondial

REPERE CRONOLOGICE

sec. XX				
• Declanșarea Primului Război Mondial (iulie 1914)	• Anunțarea neutralității României (21 iulie 1914)	• Intrarea României în război (15 august 1916)	• Luptele de la Mărăști, Mărășești, Oituz (1917)	• Încheierea războiului (1918)

Fig. 8 – Uniforme de soldați și ofițeri din Armata României în timpul Primului Război Mondial

AFLĂM DIN IZVOARELE ISTORICE

„România nu poate fi întregă fără Ardeal!

Ne trebuie Ardealul, dar ne trebuie cu jertfă. Fără jertfă sângeroasă și bogată, fără frăție de arme și de durere, nicio piatră de graniță nu se va muta din locul ei.“

Nicolae Titulescu, om politic

- Cum era considerat Ardealul? De ce?
- Care era soluția pentru redobândirea acestei provincii românești?

PORTRET ISTORIC ECATERINA TEODOROIU

Fig. 9 – Ecaterina Teodoroiu

- S-a născut într-un sat de lângă Târgu Jiu, într-o familie numeroasă.
- După absolvirea claselor primare, a urmat la București o școală de infirmiere.
- S-a înrolat voluntar pentru a însoți ambulanțele de pe linia frontului.
- Aflând de moartea fratelui său, căzut pe front, a hotărât să lupte alături de soldați, participând cu eroism la confruntările de pe Jiu, unde a fost rănită la ambele picioare.
- A fost decorată cu medalia „Virtutea militară” și înaintată la gradul de sublocotenent.
- S-a întors pe front și a căzut la datorie la Mărășești, în 1917.

Fig. 10 – Casa memorială
„Ecaterina Teodoroiu”

CITIM ȘI REȚINEM

Dorința marilor puteri de a-și spori teritoriile și influența a dus la un conflict la care au participat mare parte din statele lumii. Aceasta a fost ocazia pe care națiunile ocupate au așteptat-o pentru a se elibera. Această confruntare poartă numele de Primul Război Mondial.

În anul 1914 marile puteri s-au grupat în două alianțe: Antanta (Rusia, Anglia, Franța) și Puterile Centrale (Germania, Austro-Ungaria, Italia). Luptele s-au purtat pe mai multe fronturi: în vestul și în estul Europei.

În perioada 1914-1916, România a rămas neutră. În 1916, regele Ferdinand, urmașul lui Carol I, a hotărât împreună cu guvernul intrarea țării noastre în război alături de Antanta, care susținea eliberarea Transilvaniei, Banatului și Bucovinei de sub dominația austro-ungară.

În 1916, România înregistrează înfrângeri, Germania ocupând jumătate din teritoriul ei, inclusiv Bucureștiul. În 1917, soldații români au oprit ofensiva germană în luptele de la Oituz, Mărășești și Mărăști. Deviza armatei române a fost: „Pe aici nu se trece!”

Războiul s-a terminat în 1918, cu victoria Antantei și a aliaților săi, la semnarea tratatului de pace participând și România.

Sfârșitul războiului a marcat dispariția Imperiului Austro-Ungar și apariția pe harta Europei a unor noi state. Pentru România s-a deschis calea către înfăptuirea statului național unitar român.

APLICĂM

1. Selectează informații din textul de la rubrica „Citim și reținem”, organizându-le după planul dat:

- cauzele războiului;
- desfășurarea luptelor în perioada 1914-1916
1916-1918;
- urmările războiului.

2. Prezintă evenimentele la care se face referire în text, folosind expresiile:

la început, apoi, mai târziu, în același timp, în final.

3. Citește textul.

„Dorobanții au fost așteptați în Ardeal cu lacrimi pe obraz și pâine în vatră. De când e neamul românesc n-a fost bucurie ca aceea în care s-au prins în acele văi de robie militară cele dintâi hori de frăție între liberatori și liberați.”

Nicolae Iorga

- Motivează bucuria ardelenilor la intrarea dorobanților în Transilvania.

VREM SĂ ȘTIM MAI MULT!

Măinile ei albe și mici

după Petru Demetru Popescu

Era într-una dintre după-amiezile de toamnă ale anului 1916. Cerul se aprinsese de explozii. Sergentul Nicolae Teodoroiu a mers prin iureș cu convingerea că nimic nu era în zilele acelea mai presus decât datoria de român îndeplinită fie și cu prețul vieții. Dar n-a mai avut timp de atâtea întrebări și răspunsuri. L-a surprins un glonț tocmai când îi era lupta mai îndârjită și inima mai însuflețită. Văzându-l cum cade, și mai cu seamă cum rămâne cruce răstignită pe suprafața pământului, un oștean, care-l cunoștea, l-a tras din bătaia focului. Așa a rămas singur: frunzele arămii ale toamnei se cerneau lin asupra lui, acoperindu-i trupul.

Târziu, la căpătâiul său s-a oprit o față îmbrăcată în costum de ofițer. Era Cătălina, sublocotenentul Ecaterina Teodoroiu. Ea n-avea lacrimi să plângă, doar o durere mută îi stăpânea sufletul. Privindu-și fratele, o amintire duioasă o năpădea: clipa plecării de acasă, a despărțirii de mama sa. Atunci plecaseră toți trei la luptă: ea și cei doi frați. Suferise după primul căzut; acum, Nicolae era al doilea.

Și mama le-o dăduse în grijă pe Cătălina. Ea rămânea acum singură. Măinile ei albe și mici mângâiau în neștire fruntea scăldată în sânge a lui Nicolae. În durerea ei demnă, vorbea cu el. Cuvintele nerostite erau dulci și în același timp aspre. Ele puteau să mângâie, dar nu și să-l învie:

„Te-au ucis, frățioare. Ți-a fost dat să nu vezi sfârșitul războiului. Și acest sfârșit va fi mărș pentru noi. Îl vom birui pe dușman și îl vom goni din țară, pentru că niciodată pământul nostru sfânt nu i-a răbdat pe dușmani!”

Acum cuvintele deveniseră fremătătoare, melodioase, se preschimbase în cântec. Cântec de dor înspre slava cerului. Cătălina nu putea să plângă. N-avea lacrimi pentru jeli, ci cântec de înălțare. Măinile ei albe și mici au mai stăruit o clipă pe fruntea eroului căzut, într-o ultimă, caldă mângâiere. Apoi, aceleași mâini au prins arma fratelui. Văzând-o, câțiva ostași s-au apropiat de ea. Cătălina a sărutat arma și s-a întors cu fața împietrită spre ei:

— Dragii mei, cel care a căzut e fratele meu, dar voi toți îmi sunteți frați, pentru că toți sunteți români. Pentru noi toți, România ne e mamă bună. Chiar de va fi să ne găsim și noi mormântul, s-o apărăm de înrobitori până la ultima suflare. Jur pe arma fratelui meu, stropită încă cu sângele său, că nu voi precupeți nici moartea pentru libertatea patriei mele! [...]

Cătălina a mai privit o dată trupul neînsuflețit și acoperit cu frunze al fratelui său, a strâns cu mâinile ei albe și mici arma și s-a avântat în luptă. lureșul luptei a cuprins-o cu totul până când, în vara viitoare, a căzut și ea răpusă de un glonț. Din codru rupi o rămurea... Ce rămurea tânără, în floarea vârstei, așa cum a fost Cătălina. S-a rupt o ramură, s-au rupt mai multe... Dar coroana arborelui mare, românesc, a crescut mai viguroasă, mai falnică, mai rotundă...

- Repovestește întâmplarea, realizând o compunere care s-o înfățișeze pe eroina Ecaterina Teodoroiu.

ȘTIAI CĂ...

...în anul 1920, orașul Mărășești a fost decorat cu ordinul „Crucea franceză de război”, ca omagiu adus eroilor neamului?

...tot pentru cinstirea memoriei celor căzuți în luptă, marele sculptor Constantin Brâncuși a realizat „Coloana recunoștinței fără sfârșit” (fig. 11), monument ce se găsește la Târgu Jiu? Coloana are o înălțime de 29,35 metri și este compusă din 16 module suprapuse (numite „mărgelile” de către Brâncuși).

Fig. 11 – Coloana recunoștinței fără sfârșit

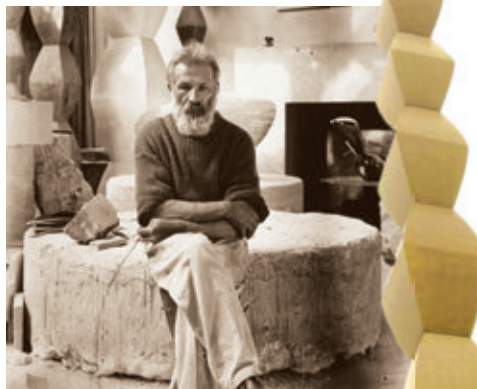

Fig. 12 – Constantin Brâncuși în atelierul său

ACTIVITATE ÎN GRUP

- Realizați o fișă de prezentare a Mausoleului de la Mărășești sau a Casei memoriale „Ecaterina Teodoroiu”.
- Notați în *Jurnalul clasei* impresiile privind aceste monumente ale jertfei ostașilor români.

AM ÎNVĂȚAT!

- România a participat la Primul Război Mondial în perioada 1916-1918, alături de Antanta, redobândind vechi teritorii.
- Cele mai eroice momente au fost luptele de la Mărășești, Mărășești și Oituz.

UNITATEA 3

EPOCA CONTEMPORANĂ

7. REGELE FERDINAND ȘI MAREA UNIRE

ALBUM ISTORIC

ȘTIM!

- Marea Unire s-a înfăptuit la 1 Decembrie 1918.

VREM SĂ ȘTIM!

- Ce teritorii a redobândit România în 1918?
- Care au fost etapele Marii Uniri?
- Ce urmări a avut Marea Unire?

OBSERVĂM ȘI DESCOPERIM

- Descrie imaginea din figura 1.
- Ce exprimă chipurile participanților?
- Ce însemnătate are numărul acestora?
- Ce simbol al statului român observi?
- Explică alegerea orașului Alba Iulia ca loc al Unirii Mari.

Fig. 1 – Adunarea Națională de la Alba Iulia a reunit peste 100 000 de delegați din toate provinciile românești

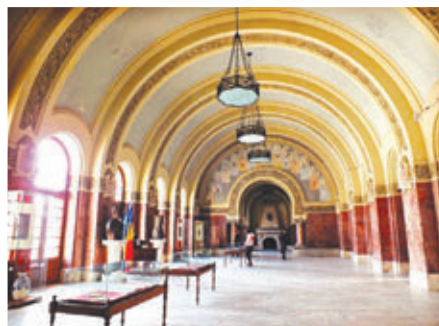

Fig. 2 – Sala Unirii de la Alba Iulia

Fig. 3 – Catedrala de la Alba Iulia, locul încoronării regelui Ferdinand, în 1922

AFLĂM DIN IZVOARELE ISTORICE

„Românii din Transilvania, Banat și Țara Ungurească, adunați prin reprezentanții lor îndreptățiți la Alba Iulia, în ziua de 1 decembrie 1918, decretează unirea acestor români și a tuturor teritoriilor locuite de dânsii cu România.“

Rezoluția Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia

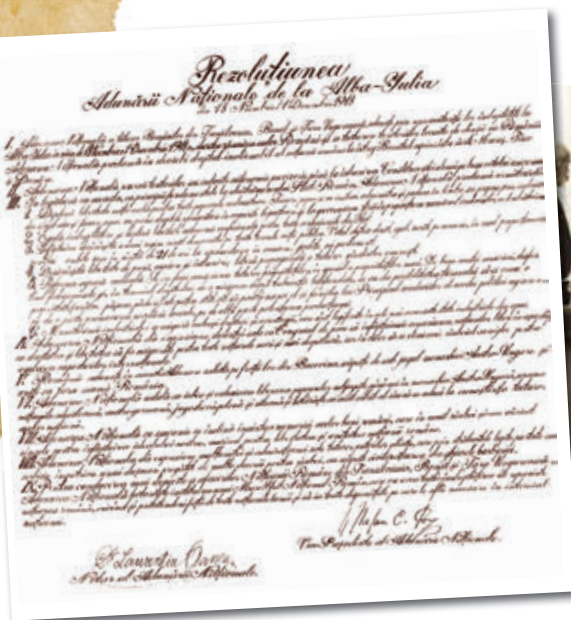

Fig. 4 – Actul prin care s-a semnat Marea Unire la Alba Iulia

Fig. 5 – Sărbătoarea încoronării regelui Ferdinand și a reginei Maria ca suverani ai României Mari

LUCRĂM CU HARTA!

- Numește provinciile unite cu Regatul României.
- Precizează limitele și vecinii României Mari.

Fig. 6 – România și provinciile istorice unite la 1 decembrie 1918

AFLĂM DIN IZVOARELE ISTORICE

„[...] Basarabia, în hotarele ei dintre Prut, Nistru, Dunăre, Marea Neagră și vechile granițe cu Austria [...], în puterea dreptului istoric și de neam, pe baza principiului ca noroadele singure să-și hotărască soarta lor, de azi înainte și pentru totdeauna se unește cu mama ei, România.“

Declarația de unire a Basarabiei

„Noi, Congresul General al Bucovinei [...], hotărâm: unirea necondiționată și pentru vecie a Bucovinei în vechile ei hotare [...] cu regatul României.“

Declarația de unire a Bucovinei

Fig. 7 – Actul unirii Basarabiei cu România

REPERE CRONOLOGICE

sec. XX			
• Unirea Basarabiei cu România (27 martie 1918)	• Unirea Bucovinei cu România (15 noiembrie 1918)	• Unirea Transilvaniei cu România (1 decembrie 1918)	• Încoronarea lui Ferdinand ca rege al României Mari (15 octombrie 1922)

CITIM ȘI REȚINEM

Anul 1918 a adus României împlinirea unui vechi ideal: unirea românilor într-un singur stat unitar național. La baza producerii acestui eveniment a stat principiul afirmat pentru prima dată în Declarația de Independență a Statelor Unite ale Americii, potrivit căruia popoarele aveau dreptul să-și hotărască singure soarta.

Astfel, în martie 1918, Basarabia a hotărât în Sfatul Țării unirea cu România.

În toamna aceluiași an, Bucovina a proclamat unirea cu Regatul României în cadrul Congresului General.

Unirea României cu Transilvania s-a realizat într-un cadru solemn, la Alba Iulia, unde au participat delegați din toate provinciile și din toate categoriile sociale (fig. 1). Aici, la 1 Decembrie 1918, printr-o rezoluție (fig. 4), s-a votat unirea.

Astfel s-au pus bazele statului național unitar român. Marea Unire a fost recunoscută de marile puteri după o îndelungată activitate diplomatică în perioada 1919-1920, dusă de personalități marcante precum: Iuliu Maniu (fig. 9), Ion Incuț (fig. 10), Iancu Flondor (fig. 11) și alții.

În 1922 a avut loc încoronarea regelui Ferdinand și a reginei Maria ca suverani ai României Mari, la Alba Iulia (fig. 5).

În anii ce au urmat, România a cunoscut o perioadă de consolidare a statului și de mari progrese economico-sociale.

Potrivit Constituției, din 1991, ziua de 1 Decembrie este Ziua Națională a României.

APLICĂM

1. Ordonează etapele înlăptuirii Marii Uniri.

- Unirea Transilvaniei cu România;
- Unirea Bucovinei cu România;
- Unirea Basarabiei cu România.

2. Explică însemnătatea actului istoric de la 1 Decembrie 1918.

3. Realizează o compunere despre înlăptuirea României Mari, folosind informațiile de la rubrica „Citim și reținem“.

4. Aruncă – Interoghează – Răspunde

Jucătorii se așază în cerc. Unul dintre ei scrie pe o foaie de hârtie o întrebare în legătură cu textul citit, pe care i-o oferă apoi unui alt participant. Cel căruia i s-a adresat întrebarea răspunde, apoi formulează, la rândul său, o altă întrebare.

Fig. 8 – Regele Ferdinand

Fig. 9 – Iuliu Maniu – om politic, președintele Partidului Național Țărănesc

Fig. 10 – Ion Incuț – președintele Sfatului Țării din Basarabia

Fig. 11 – Iancu Flondor – președintele Congresului General al Bucovinei

VREM SĂ ȘTIM MAI MULT!

Visul împlinit

după Lucian Blaga

Vestea a străbătut ca fulgerul satele și orașele. Se anunțase Adunarea Națională de la Alba Iulia, unde s-a hotărât Unirea Transilvaniei cu România.

Pentru visul de veacuri al poporului român sosise clipa împlinirii; trupul țării se întregea și cu Transilvania. Stăpânirea străină asupra pământului românesc era alungată pentru totdeauna.

În dimineața aceea a zilei de 1 Decembrie 1918, ca la un semnal, lumea românească a purces spre Alba Iulia, locul Adunării.

Cei din împrejurimi au renunțat la călătoria cu trenul și s-au îndreptat spre oraș pe jos și cu căruțele.

Era o dimineață rece, de iarnă. Pe o parte a șoselei se duceau spre Alba Iulia, scârțâind prin fâgașul zăpezii, căruțele românești, buchete de chiote și bucurie, iar pe cealaltă parte se retrăgea armata germană izgonită din România, tun după tun...

La Alba Iulia nu a fost chip să mai pătrundă cineva în sala Adunării. Poporul care se scurgea din toate colțurile Transilvaniei să audă marea veste se aduna pe câmpia întinsă din față.

Era o roire de necrezut. Cum pe vremea aceea nu erau microfoane, cei ce vorbeau mulțimii adunate se mutau de la o tribună la alta.

Pe fețele tuturor se citea fericirea. Era ceva ce te făcea să uiți totul și să nu te mai sature privind marea de capete ce sorbeau vorbele oratorilor.

Seara, în timp ce oamenii se înapoiau în satele de unde veniseră, treceau cu fețele îmbujorate, vorbind despre Unire, despre cei ce luptaseră pentru înfăptuirea ei și nu avuseseră fericirea să apuce acea zi măreață.

Intrați într-un sat, întunericul se așternuse și era liniște. Când, aproape de ieșire, un copil care privea la șirul de căruțe, dintr-o curte, pe neașteptate, în noapte, strigă din toate puterile:

„Trăiască România dodoloață!”

ȘTIAI CĂ...

...pe 1 Decembrie 1918, la Alba Iulia, participanții cântau:

„Pe-al nostru steag e scris Unire,
Unire-n cuget și simțiri,
Și sub marea lui umbră
Vom înfrunta orice loviri”,

de Andrei Bârseanu?

ACTIVITATE ÎN ECHIPĂ

- Realizați o mapă de prezentare a orașului Alba Iulia, care să cuprindă fotografii ale unor evenimente istorice sau clădiri și o fișă cu informații despre evenimentele importante petrecute în oraș de-a lungul istoriei.

PORTOFOLIU

- Citește lectura „Am fost și eu la Alba Iulia”, din volumul *Povestiri istorice*, de Dumitru Almaș. Selectează enunțuri ce ilustrează trăirile participanților la evenimentul amintit.

AM ÎNVĂȚAT!

- La 1 Decembrie 1918, România s-a unit cu Basarabia, Bucovina și Transilvania, împlinind un vis de veacuri al românilor.
- Marea Unire a reprezentat începutul unei perioade de progres al țării.

Fig. 12 – Episcopul greco-catolic Iuliu Hossu citind Rezoluția de la Alba Iulia (1 Decembrie 1918)

UNITATEA 3

EPOCA CONTEMPORANĂ

8. ROMÂNIA LA CUMPĂNA DINTRE MILENII

ALBUM ISTORIC

ȘTIM!

- La începutul mileniului al III-lea, România este o țară democratică, membră a ONU (Organizația Națiunilor Unite), NATO (Organizația Tratatului Nord-Atlantic) și UE (Uniunea Europeană).

VREM SĂ ȘTIM!

- Ce fel de stat este România?
- La ce structuri internaționale a aderat? De ce?
- Analizează imaginile și identifică principalele alianțe internaționale ale României (fig. 1-2).
- Ce este Uniunea Europeană (fig. 3-6)?

AFLĂM DIN IZVOARELE ISTORICE

„Orice stat european poate cere să devină membru al Uniunii. Aderarea presupune din partea statului respectiv îndeplinirea unor condiții. Printre ele se numără: regim politic democratic, sistemul economiei de piață liberă, respectarea drepturilor omului.“

din Tratatul de la Maastricht

- Care sunt condițiile aderării unui stat la Uniunea Europeană?

Fig. 5 – Steagul UE

Fig. 1 – Sediul Organizației Națiunilor Unite din New York

Fig. 2 – Parlamentul European de la Strasbourg

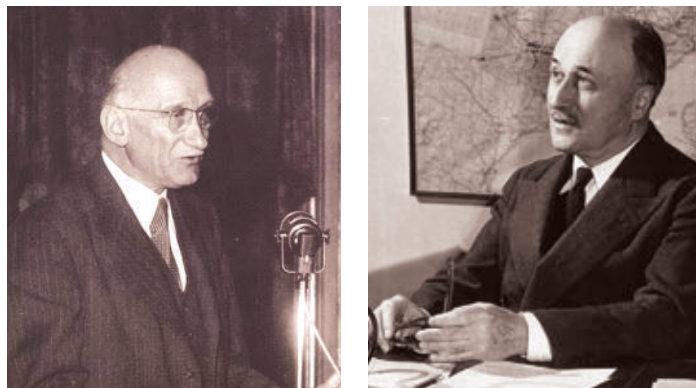

Fig. 3-4 – Robert Schuman (stânga) și Jean Monnet (dreapta), inițiatorii Uniunii Europene

Fig. 6 – Moneda unică euro (€)

LUCRĂM CU HARTA!

LEGENDĂ

- Stat membru
- Stat candidat

1. Kaliningrad (provincie rusă)
2. Danemarca
3. Olanda
4. Belgia
5. Luxemburg
6. Slovenia
7. Bosnia și Herțegovina
8. Muntenegru
9. Kosovo
10. Macedonia
11. Albania

Fig. 7 – Uniunea Europeană în anul 2015

- Numește:
 - state membre ale Uniunii Europene;
 - state candidate pentru aderarea la Uniunea Europeană.

REPERE CRONOLOGICE

sec. XX		sec. XXI
• Comunitatea Cărbunelui și Oțelului (1951)	• Crearea Uniunii Europene (1993)	• Aderarea României la UE (2007)

AFLĂM DIN IZVOARELE ISTORICE

„Alianța este o comunitate de state democratice care au o gândire comună și care împart aceeași cultură politică. Ele sunt legate unul de altul prin pământ și mare și sunt convinse că o amenințare asupra securității unuia reprezintă o amenințare împotriva tuturor.”

*Zbigniew Brzeziński,
specialist în științe politice*

- Care este criteriul ce stă la baza alianței?

Fig. 8 – Semnarea Tratatului de la Paris (1951)

Fig. 9 – Oameni votând pentru unitatea Europei

Imnul Uniunii Europene Odă bucuriei

„Slavă ție, stea curată,
Voie bună pe pământ!
Astăzi te simțim aproape
Sol din rai, cu soare sfânt;
Vraja ta aduce iarăși
Pe popor lângă popor.
Toți pe lume frați noi suntem
Când apari ușoară-n zbor.
Cine a avut norocul
De prieteni buni să dea,
Cine știe ce-i iubirea
Lângă noi cântând să stea.
Fericit un suflet drag
Te poate face pe pământ;
Cine n-a simțit iubirea
Plece dintre noi plângând.“

(text: Friedrich Schiller;
muzică: Ludwig van Beethoven)

APLICĂM

1. Explică importanța:

- Uniunii Europene;
- aderării României la Uniunea Europeană.

CITIM ȘI REȚINEM

Ca stat democrat de drept, România și-a afirmat, după 1990, dorința de a se integra în Organizația Tratatului Nord-Atlantic (NATO) și în Uniunea Europeană.

Uniunea Europeană

În 1950, Robert Schuman, ministrul de externe al Franței, a propus Germaniei realizarea unei comunități economice. Această organizație, intitulată Comunitatea Cărbunelui și Oțelului, se constituia la Paris în 1951, actul de înființare fiind semnat de statele fondatoare: Franța, Germania, Belgia, Olanda, Luxemburg, Italia.

În 1993, Comunitatea Economică Europeană se transforma într-o uniune politică cunoscută sub numele de Uniunea Europeană, în baza Tratatului de la Maastricht (Olanda).

Uniunea Europeană are trei principale direcții de activitate: cooperarea economică, cooperarea în domeniul politicii externe și de securitate și cooperarea instituțiilor naționale în domeniul justiției și al afacerilor interne.

Statele care doresc să devină membre trebuie să îndeplinească anumite condiții, cum ar fi: respectarea drepturilor omului, protecția și respectarea drepturilor minorităților, existența unei economii de piață și asumarea obligațiilor care decurg din statutul de stat membru al Uniunii Europene.

Simbolurile Uniunii Europene

Steagul Uniunii Europene cuprinde 12 stele aurii, așezate în cerc, pe un fond albastru, și simbolizează unitatea și identitatea popoarelor Europei. Este folosit oficial ca simbol al Uniunii Europene din anul 1986.

Din 1985 s-a adoptat drept imn oficial ultima parte a *Simfoniei a IX-a* a lui Beethoven, numită „Odă bucuriei”, subliniindu-se astfel dorința de pace și solidaritate a statelor membre. Tot atunci s-a hotărât ca data de 9 mai să fie considerată Ziua Europei.

Prin Tratatul de la Maastricht s-a hotărât introducerea monedei unice euro care să circule pe piața statelor membre ale Uniunii Europene.

România și Uniunea Europeană

În 1995, România își depunea cererea de aderare la Uniunea Europeană.

În anul 1997, în cadrul reuniunii de la Helsinki, s-a decis începerea negocierilor pentru admiterea în Uniunea Europeană a unor noi state membre, printre care și țara noastră.

Anul 2007 a marcat integrarea României în Uniunea Europeană și obținerea statutului de membru al Uniunii Europene.

VREM SĂ ȘTIM MAI MULT!

Lucrul cu mărturia istorică

„Există astăzi o mare, o magnifică țară care se ignoră. Această țară se întinde între Oceanul Atlantic, lumea sovietică și Mediterană. Ea se numește Europa.

Este rândul patriotismului european să se trezească. Englezi, franchezi, germani, italieni, polonezi, spanioli; toate popoarele Europei își vor da seama că sunt copiii aceleiași culturi și ai aceleiași tradiții, că sunt păstrătorii aceleiași misiuni civilizatoare, legați unii de ceilalți printr-o comunitate permanentă de destin și organe ale aceleiași vieți.

Când se va descoperi Europa ca o mare națiune și ca patrie comună a popoarelor sale, un nou capitol al istoriei mondiale va începe, ca după descoperirea Americii.”

Richard Nikolaus von Coudenhove-Kalergi, președintele Uniunii Paneuropene, într-un document din 1939

Fig. 10 – Drapelele statelor membre UE

CE PĂRERE AI...?

- Crezi că poți fi și român, și european în același timp? Argumentează.

ȘTIAI CĂ...

...alte organizații care reunesc statele europene în diverse domenii sunt:

- UNICEF (Fondul pentru Copii al Națiunilor Unite);

Fig. 11 – Drapelul UNICEF

- UNESCO (Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură)?

Fig. 12 – Sigla UNESCO

...România este membră activă a celor două organizații?

...sediul UE se află la Bruxelles?

...deviza UE este „unitate în diversitate“?

AM ÎNVĂȚAT!

- Tendința lumii actuale este spre o unitate reglementată de diferite organizații.
- România este membră ONU, NATO și UE.

IATĂ CÂT DE MULTE ȘTIM! RECAPITULARE

1. Ordonează cronologic și plasează pe o axă a timpului următoarele evenimente istorice:

- participarea României la Primul Război Mondial;
- domnia lui Ștefan cel Mare;
- organizarea frontului antiotoman sub conducerea lui Iancu de Hunedoara;
- cucerirea independenței;
- reformele lui Cuza;
- aderarea României la Uniunea Europeană.

Epoca medievală

Epoca modernă

Epoca contemporană

2. Numește personalitățile ilustrate.

3. Asociază imaginea cu evenimentul potrivit.

Cucerirea independenței

Unirea Principatelor Române

Înfăptuirea Marii Uniri

4. Observă harta.

Localizează:

- capitala Moldovei în timpul lui Ștefan cel Mare;
- capitala Principatelor Române Unite;
- două așezări unde s-au dat lupte pentru cucerirea independenței;
- orașul unde s-a semnat Marea Unire;
- provinciile care s-au unit cu România în 1918.

5. Grupează, într-un tabel asemănător celui dat, termenii: *divan ad-hoc, proclamație, capitulare, reforme, neutralitate, independență, stat suveran, unitate națională.*

Unirea Principatelor	Cucerirea independenței	Primul Război Mondial
...

6. Transcrie doar enunțurile care se referă la construcția ilustrată.

- Este ctitorie a lui Ștefan cel Mare.
- A fost ridicată în cinstea victoriei de la Războieni.
- Este pictată cu un albastru unic în lume.
- Adăpostește mormântul domnitorului.

7. Redactează un text cu titlul „Aș vrea să fiu ca...”, prin care să-ți evidențiezi atitudinea față de o personalitate din trecut și față de faptele sale.

8. Citește textul.

Lupta de la Podul Înalt

după Mihail Sadoveanu

Era în anul 1475. Mahomed, sultanul turcilor, a hotărât să-lucidă pe Ștefan-Vodă și să calce Moldova în copitele cailor. Toate țările din calea lui fuseseră ocupate, numai Moldova sta încă slobodă și-i era ca un ghimpe în coastă.

Și era în anul acela o iarnă grozavă. Din porunca lui Vodă, poporul se trăsesse din calea turcilor spre munte, pârjolind totul în calea lui și otrăvind fântânile. Cail turcilor trecuseră ca printr-o pustietate de la Dunăre până la Vaslui și slăbiseră foarte. Turcii și-au așezat tabăra lângă Podul Înalt.

La câteva zile după Anul Nou, era o negură, s-o tai cu cuțitul. Ștefan-Vodă, bizuindu-se pe mintea lui și pe vrednicia ostașilor, a trimis, cu mare fereală, în spatele puhoiului turcesc, oameni anume, care să amăgească dușmanul prin chemări de război din trâmbițe și buciume.

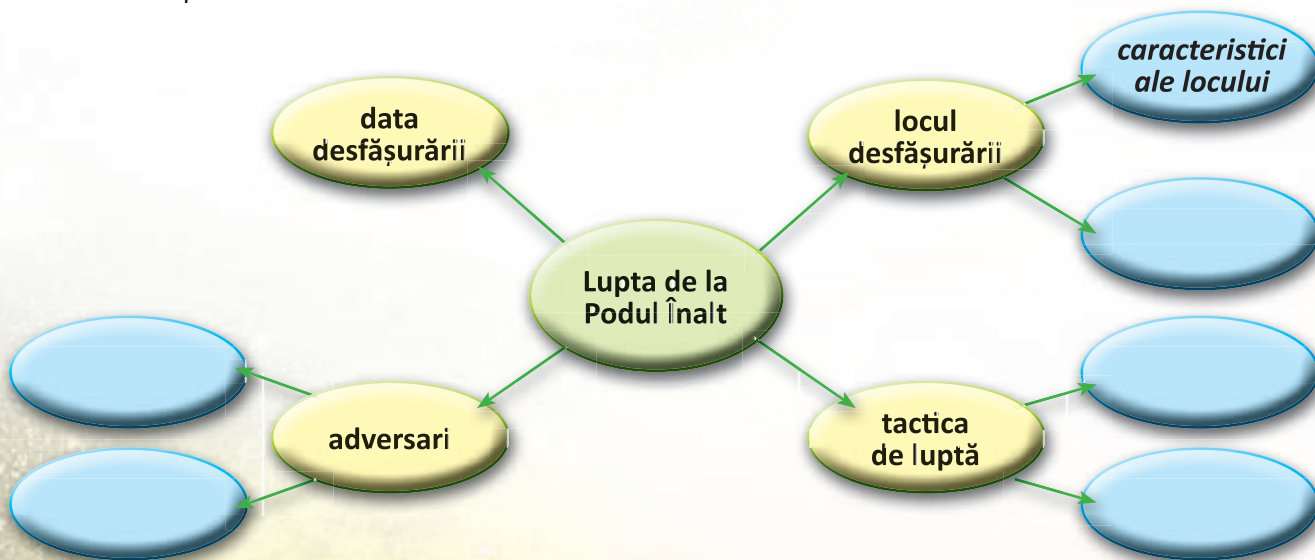
Cum stătea tabăra turcească așteptând, iată că izbucnește mare sunet de război în Lunca Bârladului. Socotind că oastea lui Ștefan-Vodă dintr-acolo vine, puhoiul de turci s-a urnit prin mlaștina plină de apă și prin zăvoiu des ca peria. Prin negură se îmbulzeau turcii, sfărâmând și tăind lunca cu gând s-ajungă în grabă la zvonul de război. Nu după mult timp călăreții și tunurile s-au împotmolit în mocirlă. Toți au prins a răzni fără a se înțelege, a chema fără să s-audă. Când era mai mare învălmășeală, a căzut și Ștefan-Vodă, ca un trăsnet asupra lor.

Loviți din spate, crezând că au oaste moldovenească și în față, scufundați în mlaștină, turcii n-au știut pe ce lume se află și au prins a se tăia între ei și a căuta cu groază o scăpare.

Multă oaste turcească a pierit atuncea. Au lăsat armele și peste o sută de steaguri în mâinile moldovenilor lui Ștefan. Care au putut scăpa de coase, de săbii și de săgeți s-au năpustit în fugă, în jos de Podul Înalt, și și-au căutat scăpare fugind prin păduri.

Călăreții trimiși de Ștefan i-au ajuns și i-au izbit, bătându-i și tăindu-i până ce i-au trecut Siretul, într-un loc care de-atunci se cheamă Vadul Turcilor.

- Completează o schemă asemănătoare celei date.

- Se formează echipe de câte cinci elevi.

1. Cine știe câștigă!

Jocul se desfășoară ca o întrecere între echipe. Învățătorul va pregăti jetoane cu enunțuri lacunare. Fiecare echipă va extrage câte un jeton și va formula răspunsul. Celelalte echipe pot răspunde dacă cei solicitați inițial nu cunosc sau greșesc răspunsul. Câștigă echipa care răspunde corect la cât mai multe întrebări în 5 minute.

Exemple: voievodul numit „lumina lumii” → Iancu de Hunedoara
ctitor al Mănăstirii Putna → Ștefan cel Mare
ș.a.m.d.

2. Harta în bucățele

Lucrați în trei grupuri. Fiecare grup va avea la dispoziție bucăți ale unei hărți ce va trebui reconstituită. După reconstituire, fiecare grup va numi voievodul descoperit și va enumera câteva evenimente din istoria acestuia.

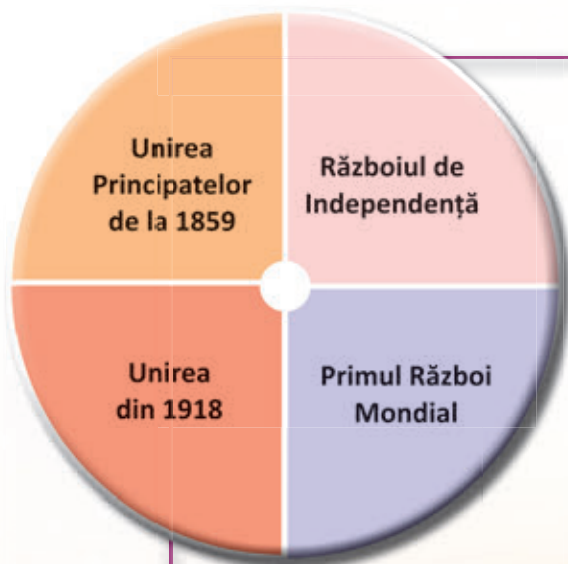
3. Roata istoriei

Învățătorul poate confecționa o roată din carton, asemenea unui ceas, dar cu un singur ac (din lemn sau plastic), prins pe dosul cartonului, astfel încât să fie mobil.

Cadranul se va împărți în mai multe părți, pe care se vor înscrie evenimente sau fapte istorice corespunzătoare epocii studiate.

Se formează echipele. Reprezentantul unei echipe învârte acul cadranului. La oprirea acestuia, conducătorul anunță subiectul indicat pe cadran.

Echipele vor povesti despre cauzele, desfășurarea și urmările evenimentului respectiv, timp de 2 minute. Fiecare afirmație valorează 5 puncte.

Exemplu: Războiul de Independență

Cauze:

- dorința de libertate a popoarelor balcanice;
- dorința României de a fi independentă.

Desfășurare:

- 9 mai 1877: proclamarea independenței;
- lupta armatelor române la sud de Dunăre (Plevna, Vidin, Smârdan, Rahova etc.);
- capitularea Imperiului Otoman.

Urmări:

- recunoașterea independenței României de către marile puteri;
- recuperarea Dobrogei;
- pierderea sudului Basarabiei;
- constituirea regatului României (1881).

PROBĂ DE EVALUARE SUMATIVĂ

CE

CÂT

CUM

ȘTIU?

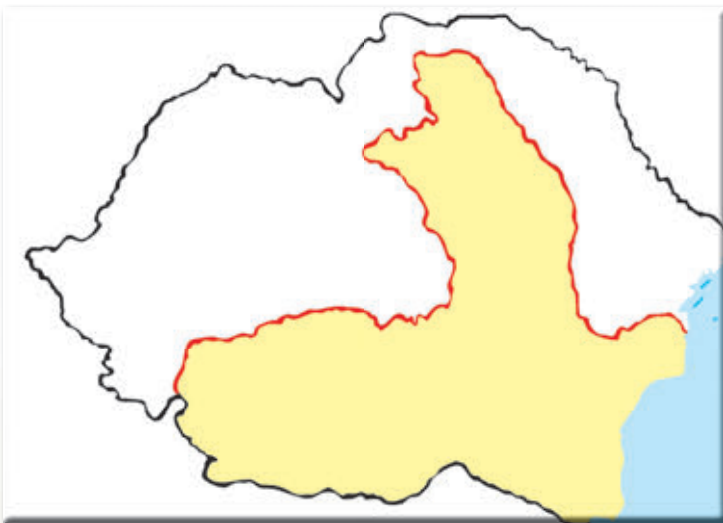
1. Numește personalitățile ilustrate.

2. Alege varianta corectă:

- Unirea Moldovei cu Țara Românească s-a împlinit în anul:
a) 1848; b) 1859; c) 1918.
- România și-a câștigat independența în timpul domniei regelui:
a) Carol I; b) Ferdinand; c) Mihai.
- Marea Unire a fost:
a) impusă de marile puteri; b) respinsă de marile puteri; c) rezultatul voinței populare.

3. Completează harta cu denumirile provinciilor care s-au unit cu România în 1918.

4. Completează enunțurile cu informații potrivite.

- România și-a câștigat independența sub domnia lui
- ... este data Marii Unirii.
- România este membră a ... din anul 2007.

5. Formulează câte un enunț cu fiecare termen dat:

- independență;
- reformă;
- front antiotoman.

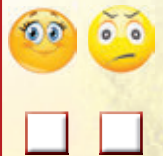
S	☐		
B	☐	☐	
FB	☐	☐	☐

1. → numirea corectă a unei personalități;
2. → încercuirea corectă a unei variante de răspuns;
3. → numirea și localizarea pe hartă a unei provincii românești;
4. → completarea corectă a unui enunț;
5. → formularea unui enunț.

Autoevaluare

	1	2	3	4	5
S					
B					
FB					

Sunt:

UNITATEA 4

CULTURĂ ȘI PATRIMONIU

Ce vom descoperi împreună?

- Care sunt locurile cu importanță istorică într-o comunitate?
- Ce rol a avut biserica în viața românilor și ce ctitorii se disting?
- Care sunt evenimentele și locurile istorice incluse în patrimoniul UNESCO?

Ce vom fi capabili să facem?

- să lecturăm texte/surse istorice cu creionul în mână, structurând informațiile cu ajutorul diferiților organizatori grafici;
- să completăm texte lacunare cu conținut istoric;
- să alcătuim și să rezolvăm rebusuri pe teme istorice;
- să completăm un jurnal cu dublă intrare în urma vizionării/audierii unui film/unei emisiuni cu conținut istoric;
- să realizăm un afiș de promovare a unor locuri/ctitorii;
- să prezentăm un loc istoric din comunitate după un plan dat;
- să exprimăm propriile păreri despre un fapt istoric;
- să participăm la jocuri/concursuri pe teme istorice.

Ce termeni istorici vom reține?

aderare, fortificație, mitropolie, patrimoniu

UNITATEA 4

CULTURĂ ȘI PATRIMONIU

ȘTIM!

- Viața oricărei comunități este marcată de anumite evenimente.

VREM SĂ ȘTIM!

- Care sunt locurile care atestă evenimente din viața comunității?
- Care este importanța acestora?
- Ce atitudini ar trebui să avem față de aceste locuri? De ce?

OBSERVĂM ȘI DESCOPERIM

- Numește clădirile ilustrate în figurile 1, 3, 4 și 5.
- Care este rolul fiecăreia?
- Descrie obiectele din figurile 2 și 6.
- Precizează ce tip de izvoare istorice sunt clădirile și obiectele ilustrate.

CITIM

„După cucerirea Daciei, Traian a poruncit lui Apolodor să înalțe un monument pe care să sculpteze întâmplări din războiul romanilor cu dacii, ca să rămână mărturie vitejia lor. Acest monument se numește Columna lui Traian și se află și azi la Roma.”

Dumitru Almaș, scriitor

- Ce moment este amintit în text?
- Care este rolul construcției menționate?

Fig. 5 – Casa memorială „Ion Roată”

Fig. 1 – Biserică

Fig. 2 – Obiecte bisericești

Fig. 3 – Mausoleul de la Mărășești – monument istoric

Fig. 4 – Turn medieval

Fig. 6 – Interior din Casa memorială „Ion Roată”

CITIM ȘI REȚINEM

Fiecare așezare are o istorie a sa. Desfășurarea unor evenimente istorice a lăsat semne în mai mică sau mai mare măsură. Permanent însă se descoperă date noi despre evenimentele trecute, acestea fiind susținute de dovezi materiale.

Locuri cu importanță istorică într-o comunitate pot fi:

- muzeul școlii sau al localității unde se pot găsi cărți vechi, documente, diverse obiecte (instrumente de scris, arme, unelte ș.a.);
- șantierele arheologice care dezvăluie obiecte din trecut prin munca arheologilor;
- bisericile și mănăstirile care adăpostesc cărți vechi, obiecte religioase;
- cetățile sau castelele ce oferă informații despre vechimea lor, stilul în care sunt construite. Aici se regăsesc obiecte de mobilier și de vestimentație, tablouri, cărți ș.a.;
- monumentele (statui, coloane, porți) care aduc omagiu eroilor neamului;
- casele memoriale care păstrează obiecte ce au aparținut unor personalități și ne furnizează informații despre viața și preocupările acestora, dar și despre epoca în care au trăit.

Suntem datori să avem o atitudine civică, de grijă și respect față de locurile istorice din comunitatea în care trăim, și să le promovăm pentru a fi cunoscute.

APLICĂM

Studiu de caz – Un oraș milenar

În urmă cu peste două milenii, grecii înființau pe țărmul Mării Negre o cetate căreia i-au spus Tomis.

În secolul I d.Hr., cetatea a cunoscut o puternică înflorire sub dominația romană. S-au construit terme, piețe publice, clădiri ornamentate cu marmură și pavate cu mozaic (fig. 7-8).

În timp, orașul a fost distrus, fiind reconstruit în vremea împăratului Constantin cel Mare, în amintirea căruia orașul s-a numit Constanța. În secolul al VII-lea d.Hr. a fost distrus din nou, după câteva sute de ani ridicându-se aici o așezare de pescari.

Azi, Constanța este un oraș modern, cel mai mare port al României (fig. 10).

- Realizează o prezentare a localității tale pe baza informațiilor dobândite în lecția „Comunitatea locală”.

Fig. 7 – Ruinele orașului antic Tomis

Fig. 8 – Fragment de mozaic roman

Fig. 9 – Muzeul de Istorie Națională și Arheologie din Constanța

AM ÎNVĂȚAT!

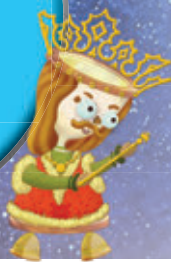
- Locurile istorice sunt marcate prin existența unor mărturii materiale.
- Acestea oferă informații despre trecutul comunității și al locuitorilor ei.

Fig. 10 – Constanța – portul

UNITATEA 4

CULTURĂ ȘI PATRIMONIU

ȘTIM!

- Viața religioasă a avut un rol important de-a lungul istoriei poporului român.
- Deseori, voievozii români au fost ctitori de lăcașuri religioase.

VREM SĂ ȘTIM!

- Care a fost rolul bisericii?
- Cum era organizată biserica?
- Care era religia românilor din cele trei voievodate?
- Care sunt domnii-ctitori și ctitoriile lor?

AFLĂM DIN IZVOARELE ISTORICE

„Ortodoxia [...] a format cimentul care a ținut strâns legate ramurile neamului răzlețite și încăpute sub stăpâniri diferite.”

Nicolae Cartojan, istoric literar

- Care a fost rolul credinței la români?

2. CONSTRUCȚII RELIGIOASE ȘI CTITORII LOR

ALBUM ISTORIC

Fig. 1 – Petru Rareș –
domn al Moldovei

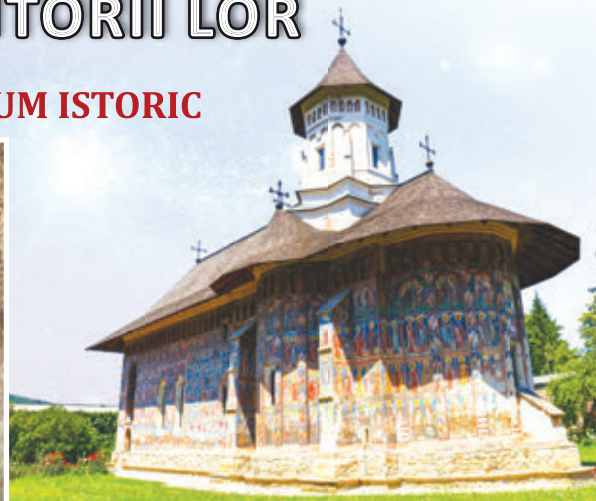

Fig. 2 – Mănăstirea Moldovița

Fig. 3 – Constantin
Brâncoveanu – domn
al Țării Românești

Fig. 4 – Mănăstirea Hurezi

Fig. 6 –
Neagoe Basarab
– domn al Țării
Românești

Fig. 5 – Mănăstirea
Curtea de Argeș

CITIM ȘI REȚINEM

De-a lungul timpului, biserica a fost un centru al credinței.

În epoca medievală și modernă, ca și azi, majoritatea românilor erau creștini ortodocși. În Transilvania maghiară, sașii și secuii erau catolici, nerecunoscând ortodoxismul. Astfel, și unii români și-au schimbat credința.

Sub îndrumarea preoților, oamenii veneau la slujbe și rosteau rugăciuni. S-au înființat episcopii și mitropoliile. Conducătorul bisericii era mitropolitul, numit de domnitor.

Biserica a menținut unitatea poporului român care, deși era împărțit în trei state, a respectat aceleași obiceiuri creștine.

Limba bisericească a fost slavona până în secolul al XVIII-lea, când a fost înlocuită cu limba română.

Mănăstirile și bisericile au fost construite de boieri, orașeni sau domni. Multe dintre aceste lăcașuri au adăpostit familiile domnitorilor și ale boierilor în vremuri de primejdie. Tot aici existau spitale sau refugii pentru cei săraci.

Unii dintre voievozii români au fost ctitori de lăcașuri religioase și se află înmormântați în ctitoriile lor. Printre ctitori se numără: Mircea cel Bătrân (Cozia), Ștefan cel Mare (Putna, Voroneț), Petru Rareș (Moldovița – fig. 2), Neagoe Basarab (Curtea de Argeș – fig. 5), Alexandru cel Bun (Bistrița), Constantin Brâncoveanu (Hurezi – fig. 4, Sf. Gheorghe – București) ș.a.

Un alt rol al bisericii a fost acela de a răspândi cultura. Pe lângă mănăstiri și biserici au funcționat primele școli. Aici s-au copiat manuscrise, apoi s-au tipărit cărți. Și azi se întâlnesc, în muzeele de pe lângă mănăstiri, sculpturi, icoane, broderii, obiecte din aur și argint, împodobite cu pietre prețioase.

APLICĂM

1. Citește fragmentul.

„De lucru, țăranul se apucă întotdeauna după ce își face semnul crucii. La masa-i sărăcăcioasă, mulțumește cu același semn de binecuvântare. De Paște, când în luminoasa biserică a satului Dumnezeu serbează prin Învierea Sa din morți biruința asupra morții, și de Crăciun, la serbarea de încheiere a anului, el încetează munca.“

Nicolae Iorga, istoric

- Ce trăsături ale românilor reieș din fragmentul dat?

Fig. 7 – Antim Ivireanul – Mitropolitul Țării Românești (sec. al XVIII-lea) în timpul căruia s-au realizat unele dintre primele tipărituri

Fig. 8 – Tipăritură realizată de Antim Ivireanul

AM ÎNVĂȚAT!

- În spațiul românesc s-au împletit mai multe credințe religioase.
- Biserica era condusă de mitropolit și avea, îndeosebi, rol cultural.

UNITATEA 4

CULTURĂ ȘI PATRIMONIU

3. MONUMENTE ȘI LOCURI ISTORICE INCLUSE ÎN PATRIMONIUL UNESCO

ALBUM ISTORIC

ȘTIM!

- Tendința actuală a oamenilor este de a conserva și proteja monumentele.

VREM SĂ ȘTIM!

- Ce este UNESCO?
- Care este rolul UNESCO?
- Care sunt simbolurile organizației și membrii acesteia?
- Care sunt monumentele și locurile din România incluse în patrimoniul UNESCO?

Fig. 2 – Steagul UNESCO

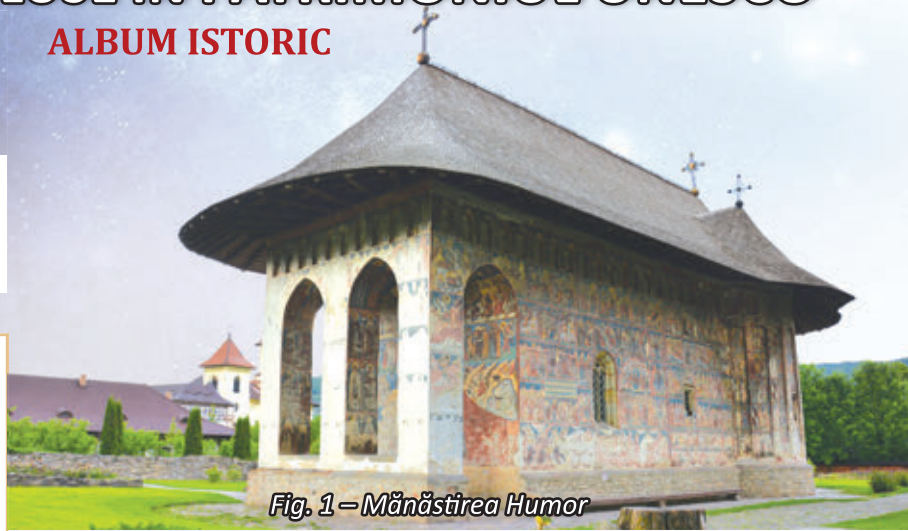

Fig. 1 – Mănăstirea Humor

Fig. 3 – Biertan – așezare săsească cu biserică fortificată

Fig. 5 – Biserica fortificată din Saschiz

Fig. 6 – Biserica fortificată din Viscri

Fig. 4 – Biserica de lemn a Mănăstirii Bârsana

Fig. 7 – Ruinele cetății dacice Sarmizegetusa Regia

LUCRĂM CU HARTA!

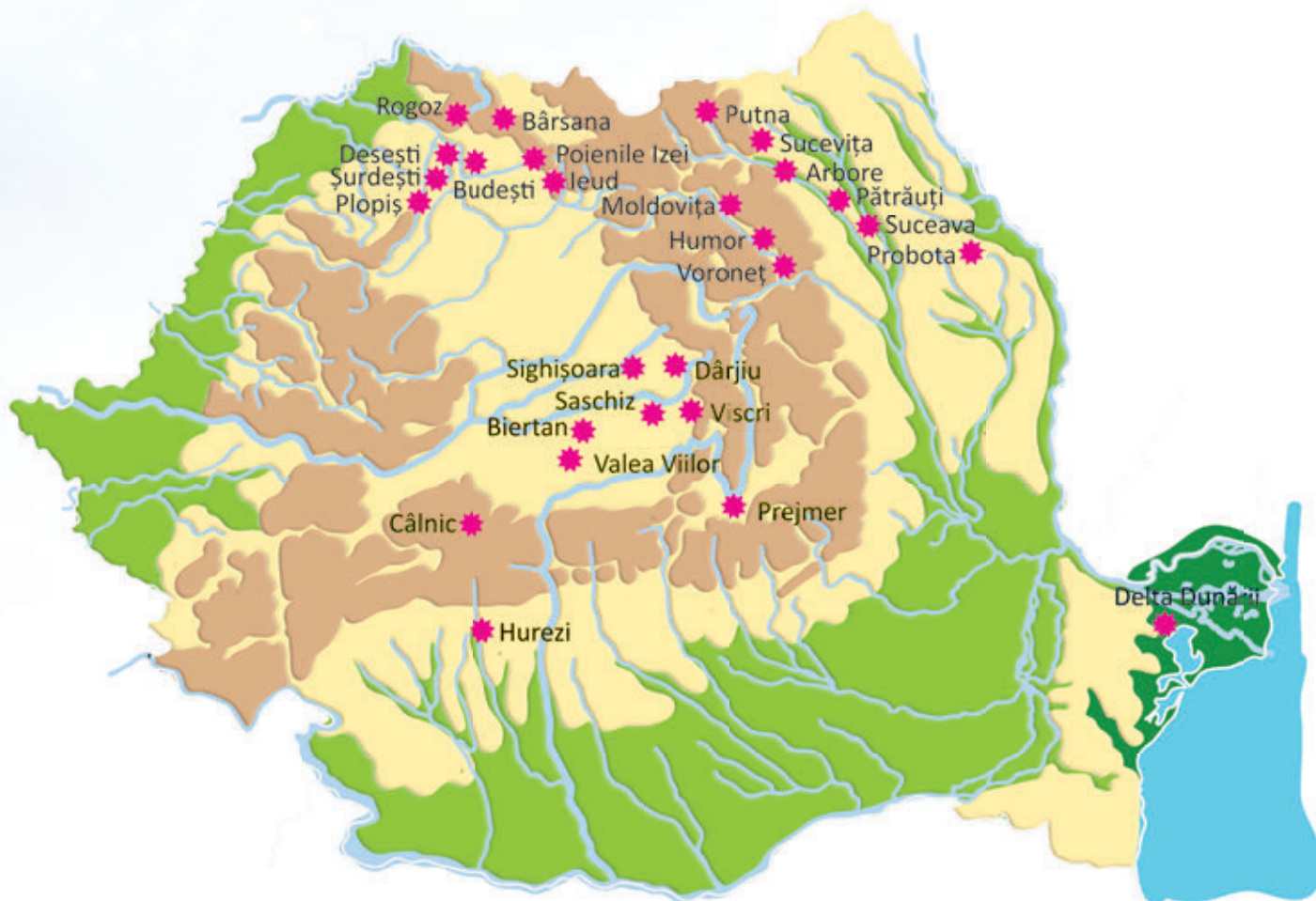

Fig. 8 – România – locuri de patrimoniu UNESCO

- Localizează zonele cu monumente de patrimoniu.
- Precizează poziția geografică a acestora.
- Identifică treapta și unitatea de relief unde se află situate.

REPERE CRONOLOGICE

sec. XX				
• Delta Dunării (1991)	• Mănăstirea Hurezi (1993)	• Bisericile pictate din nordul Moldovei (1993)	• Așezările săsești cu biserici fortificate din Transilvania (1993)	• Fortărețele dacice din Munții Orăștiei (1999) • Bisericile de lemn din Maramureș (1999) • Centrul istoric vechi din Sighișoara (1999)

CITIM ȘI REȚINEM

Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (UNESCO) a fost fondată în 1945, cu scopul de a contribui la pacea și securitatea lumii prin colaborarea între popoare în educație, știință și cultură, precum și la promovarea respectului față de justiție și drepturile omului, indiferent de sex, rasă, limbă, religie.

Una dintre misiunile UNESCO este de a proteja și conserva locuri și monumente cu valoare istorică și naturală. Acestea au fost incluse într-o listă de locuri de patrimoniu mondial.

România este membră UNESCO din 1956. Pe lista organizației figurează Delta Dunării, Mănăstirea Hurezi, bisericile pictate din nordul Moldovei, așezările săsești cu biserici fortificate din Transilvania, fortărețele dacice din Munții Orăștiei, bisericile de lemn din Maramureș și centrul istoric vechi din Sighișoara.

Bisericile pictate din nordul Moldovei aparțin unor mănăstiri ortodoxe din județul Suceava, construite între secolele XV-XVI. Acestea sunt: Sucevița, Moldovița, Arbore, Humor (fig. 1), Voroneț, Pătrăuți, Suceava, Probota.

Fig. 9 – Biserici pictate din nordul Moldovei

Așezările săsești cu biserici fortificate din Transilvania reprezintă imaginea peisajului cultural din Evul Mediu. Aceste așezări sunt caracterizate de un sistem specific de cultivare a pământului, un model de așezare și organizare a gospodăriei țărănești.

Așezările cu biserici fortificate ilustrează perioada secolelor XIII-XVI.

Cea mai renumită așezare cu biserică fortificată este Biertan (fig. 2).

Fig. 10 – Așezări săsești cu biserici fortificate din Transilvania

Fortificațiile dacice din Munții Orăștiei au fost ridicate între secolele I î.Hr. și I d.Hr., având drept scop apărarea în fața primejdiilor din exterior, inclusiv cea romană.

În vremea regelui dac Decebal, sistemul fortificat de apărare cuprindea cetățile Sarmizegetusa Regia (fig. 7), Lunca-Piatra Roșie, Costești-Blidaru, Costești-Cetățuie, Căpâlna și Bănița.

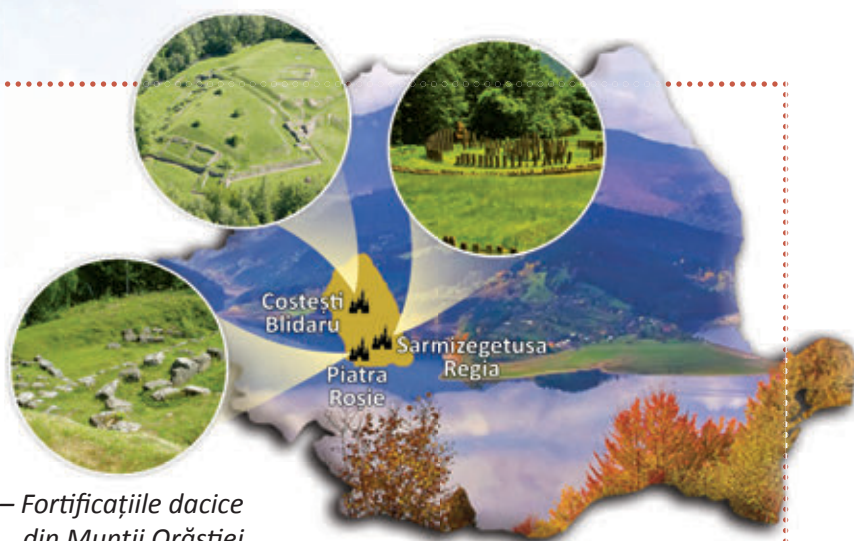

Fig. 11 – Fortificațiile dacice din Munții Orăștiei

Bisericile de lemn din Maramureș, majoritatea datând din secolele XVII-XVIII, se disting de cele din restul țării. Au trecut printr-un proces de restaurare între anii 1900-1945.

Sunt înguste și înalte, cu turlle suple și lungi în partea vestică a construcției. Sunt acoperite cu șindrilă (fig. 4).

Fig. 12 – Biserici de lemn din Maramureș

APLICĂM

1. Observă cele două lăcașuri de cult din imagini.
 - Compară-le.

PORTOFOLIU

- Realizează un afiș de prezentare a uneia dintre zonele incluse în patrimoniul UNESCO.
- Însușește textul cu imagini sugestive.

AM ÎNVĂȚAT!

- UNESCO, organizație mondială de conservare a monumentelor și locurilor istorice și naturale, a înscris pe lista sa de protejare și unele zone unice din România.

IATĂ CÂT DE MULTE ȘTIM! RECAPITULARE

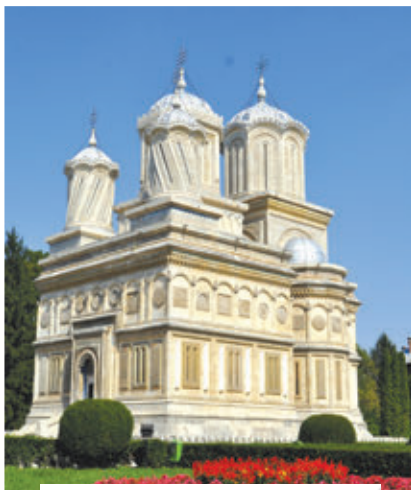
1. Studiu de caz – Locuri istorice din localitatea mea

- Lucrați împărțiți în grupe.
- Documentați-vă din înscrisuri (acte, documente, scrieri) legate de localitatea voastră, aflate în arhiva școlii, a bibliotecii sau a unui obiectiv istoric/turistic din localitatea/regiunea în care trăiți.
- Consultați și persoane în vârstă sau persoane care au avut un rol administrativ în viața comunității voastre (primar, director de școală, bibliotecar, muzeograf ș.a.).
- Vizitați locurile cu importanță istorică din comunitatea în care trăiți, adunând pliante, ilustrate, monografii, copii după documente etc.
- Realizați o fișă de prezentare a acestor locuri, precizând:
 - vechimea obiectivului (când a fost ridicat, când apare într-un document);
 - destinația obiectivului (care este scopul pentru care a fost construit);
 - evenimentele de care este legat (ordonate cronologic);
 - importanța obiectivului pentru comunitate.
- Însoțiți fișa de prezentare cu imagini sugestive.
- Prezentați lucrările în clasă și apreciați-le în funcție de criterii stabilite anterior.

2. Realizează corespondența între ctitorie și numele ctitorului acesteia.

Mănăstirea Hurezi

Curtea de Argeș

Moldovița

Petru Rareș

Constantin Brâncoveanu

Neagoe Basarab

3. Scrie, în caiet, numele domnitorilor ilustrați și două dintre ctitoriile acestora, alegând denumirile din șirul dat.

Curtea de Argeș
Cozia
Hurezi
Dealul
Cetatea Târgoviște

Moldovița
Vroneț
Bistrița
Humor
Putna

- Precizează locurile unde sunt înmormântați cei doi domnitori.

4. Completează enunțurile cu informațiile potrivite.

- De-a lungul timpului, biserica a fost
- În epoca medievală, în epoca modernă, dar și azi, majoritatea populației României este de credință
- În Transilvania, ..., ..., ... sunt catolici, dar și o parte dintre
- Conducătorul bisericii era ..., acesta fiind ales de

5. Transcrie doar varianta corectă de răspuns.

■ Până în secolul al XVIII-lea, limba bisericească a fost:

- latina;
- româna;
- slavona.

■ Multe dintre biserici și mănăstiri au fost ridicate de:

- misionari;
- domnitori;
- preoți.

■ Pe lângă biserici și mănăstiri au funcționat primele:

- școli;
- mitropolii;
- cancelarii domnești.

6. Stabilește valoarea de adevăr a enunțurilor date.

- Bisericile și mănăstirile au adăpostit familiile domnitoare și pe cele ale marilor boieri în timp de primejdie.
- Pe lângă aceste lăcașuri au funcționat spitale și aziluri pentru săraci și bătrâni.
- Primele tipărituri s-au realizat la curțile domnești.

ÎMI PLECE SĂ ÎNVĂȚ LA ISTORIE!

– jocuri didactice recapitulative –

1. Monumente în... bucățele

Imprimați, pe carton colorat de format A4, imagini ale unor cetăți, castele, biserici sau mănăstiri despre care ați studiat. Acestea vor fi tăiate de către învățător sub formă de puzzle și puse în săculețe de aceeași culoare și dimensiune, care vor fi introduse într-o cutie.

Lucrați în echipă. Fiecare echipă va alege un săculeț și va încerca să reconstituie imaginea.

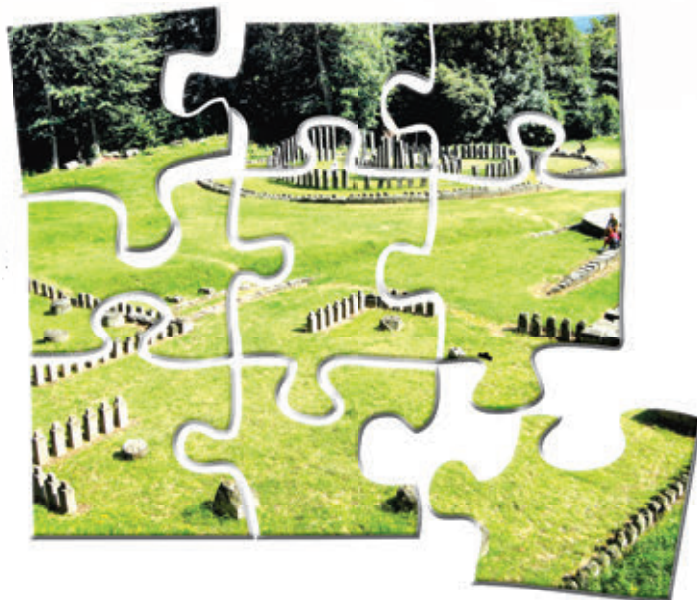
Odată realizată reconstituirea, echipa va preciza:

- denumirea obiectivului;
- destinația și vechimea acestuia;
- câteva date importante despre obiectiv.

Câștigă echipa care termină (corect și complet) prima.

Exemplu:

- *Sarmizegetusa Regia*
 - cetate dacică, capitala Daciei;
 - situată în Munții Orăștiei;
 - avea un sanctuar și un disc solar din bazalt;
 - este considerată obiectiv de patrimoniu UNESCO, începând cu anul 1999 ș.a.m.d.

2. Adevărat sau fals?

Învățătorul va pregăti, în prealabil, fișe cu enunțuri.

Colectivul va fi împărțit în echipe. Fiecare echipă va alege o fișă și va stabili valoarea de adevăr a unui enunț. Pentru enunțurile false, informația va fi reformulată corect.

Pentru stabilirea corectă a valorii de adevăr se vor acorda 10 puncte, iar pentru reformularea enunțului, în cazul celor false, se vor acorda 20 de puncte.

Câștigă echipa care însumează cel mai mare punctaj.

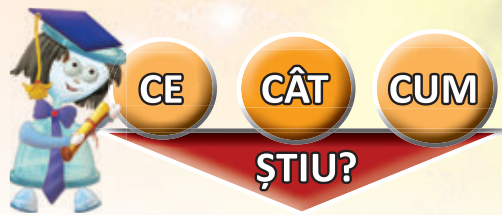

Exemplu:

- UNESCO înseamnă Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură. → adevărat

- Una dintre misiunile UNESCO este libera circulație în Europa. → fals

Reformulare: Una dintre misiunile UNESCO este protejarea și conservarea locurilor și monumentelor cu valoare naturală și istorică.

PROBĂ DE EVALUARE SUMATIVĂ

1. Realizează corespondența între obiectivele ilustrate și numele locurilor de patrimoniu UNESCO cărora le aparțin.

Bisericile de lemn din Maramureș

Fortificațiile din Munții Orăștiei

Bisericile pictate din nordul Moldovei

2. Completează fiecare enunț cu cel puțin trei informații potrivite.

a) Locuri de importanță istorică într-o comunitate pot fi:

- ... , • ... , •

b) Printre locurile de patrimoniu UNESCO de la noi din țară se numără:

- ... , • ... , •

c) • ... , • ... , • ...

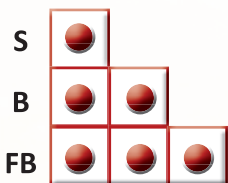
sunt trei dintre bisericile pictate din nordul Moldovei, aflate pe lista UNESCO.

3. Stabilește valoarea de adevăr a enunțurilor.

● Scopul UNESCO este de a contribui la pacea și securitatea lumii prin colaborarea între popoare în educație, știință și cultură, indiferent de sex, rasă, limbă, religie.

● România nu este membră UNESCO.

● Delta Dunării este unul dintre locurile de valoare naturală de pe lista UNESCO.

1. ● → stabilirea unei corespondențe între imagine și enunț;
2. ● → completarea corectă a unui enunț;
3. ● → stabilirea valorii de adevăr a unui enunț.

Autoevaluare

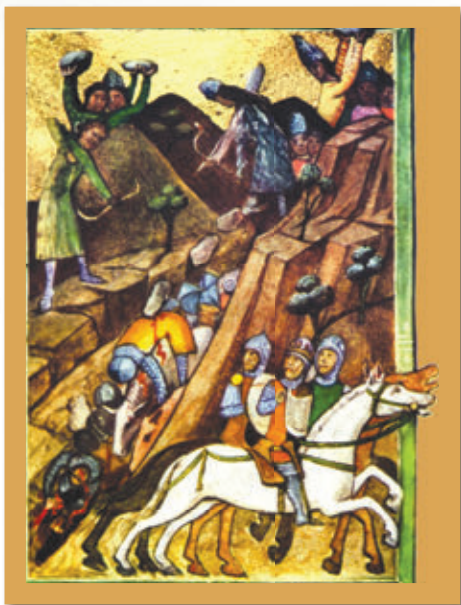
	1	2	3
S			
B			
FB			

Sunt:

IATĂ CÂT DE MULTE ȘTIM! RECAPITULARE FINALĂ

1. Realizează o fișă cu fotografii ale tale, ordonate cronologic, de la naștere până în clasa a IV-a.
 - Prezintă evoluția ta, referindu-te atât la dezvoltarea fizică și intelectuală, cât și la evenimentele importante din viața ta și a familiei tale.
2. Recunoaște tablourile.

- Precizează evenimentul ilustrat.
- Încadrează evenimentul în secolul și epoca potrivită.
- Povestește acest eveniment, folosind informațiile și termenii istorici cunoscuți.

3. Organizează, într-un tabel asemănător celui dat, datele esențiale referitoare la evenimentele istorice indicate.

Indicatori	Bătălia de la Rovine	Bătălia de la Vaslui
Anul, secolul, epoca
Domnitorul
Locul desfășurării
Adversarul românilor
Strategia de luptă a românilor
Finalul luptei

4. Ordonează cronologic evenimentele sugerate de imaginile următoare.

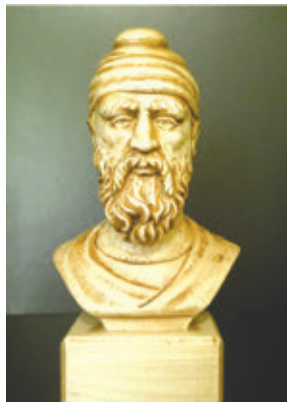

5. Fixează pe axa timpului următoarele evenimente istorice, utilizând culori diferite. Specifică-le în casetele potrivite!

• marea colonizare greacă;	• Unirea Principatelor Române;
• întemeierea Romei;	• Primul Război Mondial;
• cucerirea Daciei de către romani;	• constituirea României Mari;
• unirea Țărilor Române sub Mihai Viteazul;	• aderarea României la Uniunea Europeană.

6. Numește personalitățile ilustrate.

- Menționează epoca, perioada și țara în care a domnit fiecare.
- Precizează câte o realizare a fiecărui conducător.

7. Notează principalele călătorii și descoperiri geografice petrecute în istoria Terrei, precum și numele călătorilor/exploratorilor.

SĂ RECAPITULĂM CU CLEPSY!

Joc: POPOARE, EVENIMENTE, DOMNITORI

1

Start!

2

Precizează numele întemeietorilor celor trei voievodate românești.

Dacă ai răspuns corect, înaintează două casete.

3

Stai un joc.

Numește, în ordine cronologică, trei domnitori ai Țării Românești.

Dacă ai reușit, du-te la 12.

10

9

Cum se măsoară timpul în istorie?

Ai greșit? Întoarce-te la 3.

8

Bine ai venit!

Denumește trei ctitorii ale lui Ștefan cel Mare.

11

12

Ai bonus o casetă, dacă precizezi anul primei uniri politice a Țărilor Române.

13

Cum se numește modelul de organizare a societății grecești transmis până azi și ce presupune acesta?

20
Bravo!

19

Care a fost importanța marilor descoperiri geografice?

Ai răspuns corect, ai câștigat!

18

Precizează ce este Uniunea Europeană și care sunt simbolurile acesteia.

4

Cine era Decebal?

Sari până la 8.

5

Numește trei popoare europene din epoca antică.

Describe portul dacilor. De unde avem aceste informații?

Înaintează o casetă dacă ai răspuns corect.

7

6

Cât de întins era Imperiul Roman în perioada de maximă expansiune?

Îa-o de la început!

14

Precizează locul unei bătălii împotriva turcilor și strategia de luptă a românilor.

Dacă ai răspuns corect și complet, sari la 17.

Mai ai puțin! Concentrează-te!

17

16

Explică cum a fost romanizată Dacia.

Ai greșit? Du-te la 8.

1. Jucați în echipe.
2. Fiecărei echipe îi revine un pion de culoare distinctă, cu ajutorul căruia se va deplasa pe tabla de joc.
3. Echipele vor lansa, pe rând, un zar. Începe jocul echipa care a dat cel mai mare zar. Aceasta va înainta cu pionul cu atâtea casete câte puncte indică zarul.
4. Echipa va fi promovată doar prin rezolvarea corectă a cerinței din caseta în care se află. Răspunsul greșit face ca echipa să se întoarcă în punctul de start.
5. Fiecare echipă va juca o singură tură. La fiecare nouă aruncare cu zarul, numărătoarea se face în continuare, din punctul în care echipa respectivă a rămas la tura anterioară.
6. Câștigă echipa care termină prima jocul.

PROBĂ DE EVALUARE FINALĂ (1)

CE

CÂT

CUM

ȘTIU?

1. Asociază personajului istoric ilustrat evenimentul al cărui martor a fost.

Prima unire politică a
Țărilor Române

Unirea Principatelor
Române

Cucerirea independenței
de stat

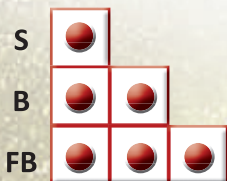
2. Fixează evenimentele date pe axa timpului, în secolul și mileniul corespunzător.

- războaiele daco-romane;
- întemeierea coloniilor grecești pe țărmul Mării Negre;
- Primul Război Mondial.

3. Transcrie doar varianta corectă de răspuns.

- a) Întemeietorul Țării Românești este:
 - Dragoș; • Gelu; • Basarab I.
- b) Transilvania este ocupată între secolele X-XIII de:
 - turci; • unguri; • tătari.
- c) Ștefan cel Mare a fost domnitorul:
 - Moldovei; • Țării Românești; • Transilvaniei.

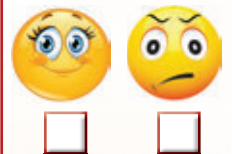

1. ● → stabilirea unei corespondențe corecte între personaj și evenimentul istoric;
2. ● → plasarea corectă în timp a unui eveniment;
3. ● → identificarea unei variante corecte de răspuns.

Autoevaluare

	1	2	3
S			
B			
FB			

Sunt:

CE

CÂT

CUM

ȘTIU?

PROBĂ DE EVALUARE FINALĂ (2)

1. Denumeste monumentul ilustrat, precizând importanța istorică a acestuia.

2. Numește simbolul ilustrat.

3. Stabilește valoarea de adevăr a enunțurilor date.

Deși despărțite în trei state, voievodatele românești și-au păstrat credința, obiceiurile și limba.

Aflate la răscrucea creștinătății cu Imperiul Otoman, Țările Române au luptat să-și mențină independența.

Formarea statului național unitar român s-a definitivat la 1 decembrie 1918.

S	●		
B	●	●	
FB	●	●	●

- → numirea unui monument ilustrat și a importanței sale istorice;
- → identificarea și numirea corectă a unui simbol;
- → identificarea valorii de adevăr a unui enunț.

Autoevaluare

	1	2	3
S			
B			
FB			

Sunt:

PROBĂ DE EVALUARE FINALĂ (3)

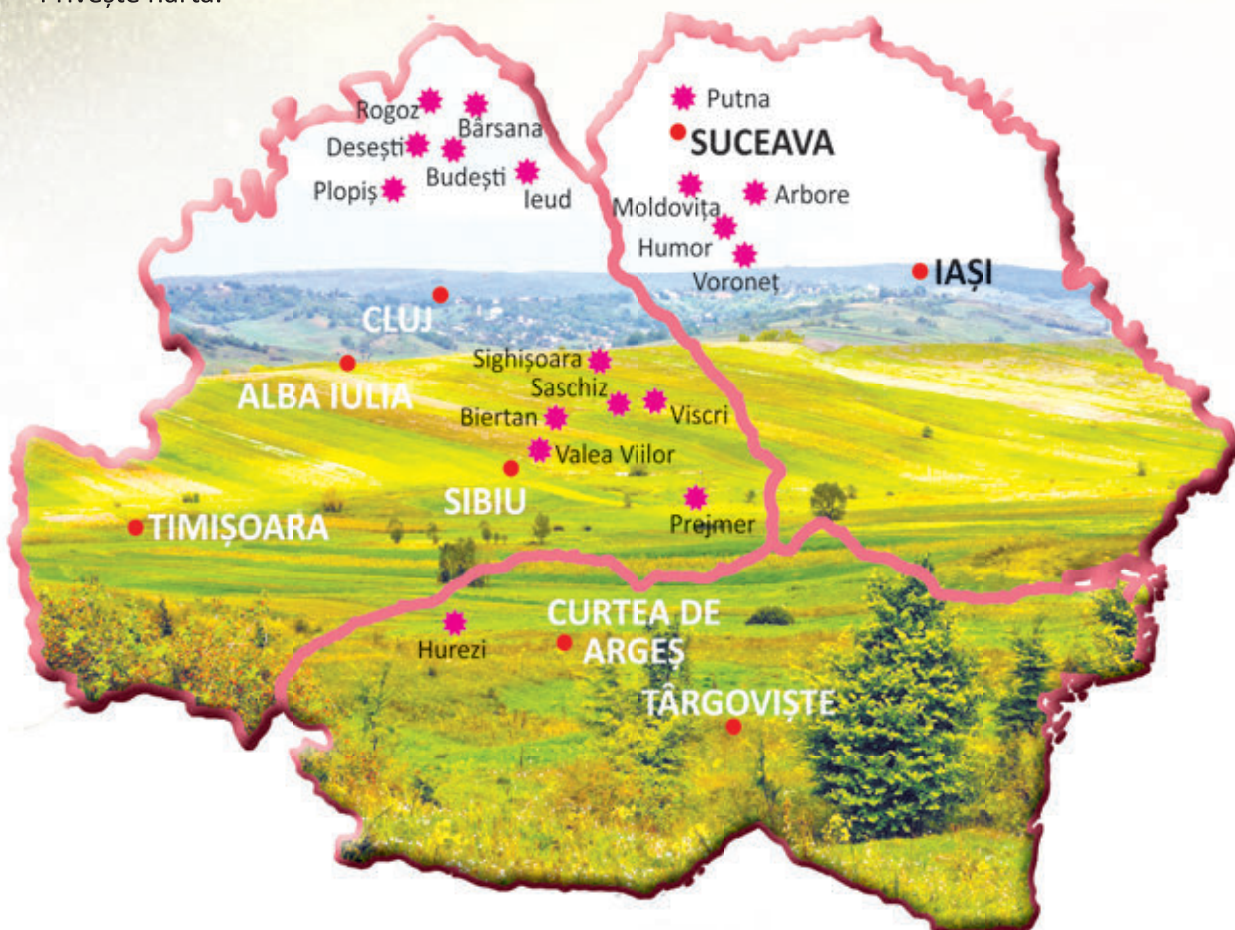
CE

CÂT

CUM

ȘTIU?

- Privește harta.

1. Numește cele trei state medievale românești.
2. Localizează:
 - a) capitala Moldovei în timpul lui Ștefan cel Mare;
 - b) cetatea de scaun a lui Mircea cel Bătrân;
 - c) orașul în care a intrat Mihai Viteazul, după lupta de la Șelimbăr.
3. Precizează trei locuri istorice care figurează pe lista UNESCO.

S	☐	☐	☐
B	☐	☐	☐
FB	☐	☐	☐

1. → numirea corectă a unui stat medieval;
2. → localizarea corectă a unei localități;
3. → precizarea corectă a unui loc istoric.

Autoevaluare

	1	2	3
S	☐	☐	☐
B	☐	☐	☐
FB	☐	☐	☐

Sunt:

DICȚIONAR

A

abdicare = renunțare la tron
aderare = (despre state) a deveni parte la un tratat; intrare, înscriere
alianță = înțelegere politică între două sau mai multe state, pe bază de tratat, prin care acestea se obligă să se ajute în anumite împrejurări, în special în caz de război
armistițiu = acord între state aflate în război, în vederea încetării temporare a acțiunilor militare
autonomie = dreptul unui stat de a se conduce singur

B

breaslă = (în Evul Mediu) asociație de meșteșugari de aceeași branșă, creată pentru apărarea intereselor comune

C

(a) capitula = (despre o armată sau un stat) a depune armele și a se preda învingătorului, în condițiile dictate de acesta
capitulare = acțiunea de a capitula
ciumă = boală infecțioasă foarte gravă, caracterizată prin febră, delir, manifestări pe piele etc.
congres = reuniune națională sau internațională în care participanții dezbate probleme majore de ordin politic, economic etc.; conferință internațională a statelor, convocate, de obicei, pentru încheierea de tratate de pace
constituție = legea fundamentală a unei țări
ctitorie = biserică, mănăstire, instituție întemeiată de un ctitor

D

defensivă = stare sau poziție de apărare
delegat = reprezentant sau trimis al unui stat ori al unui guvern la o conferință, la un congres, la o organizație etc.
diplomat = reprezentant oficial al unui stat în relațiile cu statele străine
divan ad-hoc = adunare specială cu rol consultativ convocată în 1857 în Țara Românească și Moldova, pentru a se pronunța în privința unirii
dorobanț = soldat care luptă pe jos

E

episcop = grad înalt în ierarhia bisericească creștină, imediat inferior mitropolitului sau arhiepiscopului
exil = izgonirea unui cetățean din țara în care trăiește

F

fortificație = construcție militară destinată apărării
frontispiciu = partea superioară a fațadei unei clădiri sau a unui monument

I

iarmaroc = târg mare organizat cu anumite ocazii, de multe ori la date fixe

L

lăcaș = biserică, mănăstire
lot = fiecare dintre porțiunile în care a fost împărțit un teren sau o pădure

M

manuscris = text scris de mână
mausoleu = monument de mari dimensiuni, ridicat în memoria unei personalități sau a unor eroi
mitropolit = rang în ierarhia Bisericii ortodoxe, inferior patriarhului și superior episcopului
monarhie = formă de conducere a statului în care puterea supremă aparține unei singure persoane (rege, împărat, țar etc.)

N

națiune = comunitate umană caracterizată prin unitate de teritoriu, limbă și religie, precum și prin conștiința identității istorice și culturale
neutralitate = neimplicare a unui stat în conflictul dintre două sau mai multe state

O

ofensivă = atac al unor forțe armate, cu scopul de a nimici inamicul
ortodoxie = curent al creștinismului, constituit ca Biserică răsăriteană și deosebit de catolicism

P

patrimoniu = bunuri spirituale care aparțin unui popor sau omenirii întregi; moștenire culturală
piață liberă = piață guvernată de legea economică a cererii și ofertei, precum și de legea concurenței
proclamație = declarație scrisă prin care se aduce la cunoștință publică un fapt de mare importanță

R

redută = mic fort de apărare, înconjurat de șanțuri
reformă = transformare politică, economică sau socială, pentru a realiza un progres; schimbare (în bine) în sânul unei societăți
rezoluție = hotărâre luată în urma unor discuții colective
roșior = soldat care lupta călare (în organizarea mai veche a armatei române)

S

securitate = stare de siguranță, de protecție; lipsa oricărui pericol
slavonă = limba slavă bisericească și literară folosită în Evul Mediu
stat național unitar = stat care cuprinde între hotarele sale membrii aceleiași națiuni și care nu poate fi divizat
suveranitate = calitate a unui stat de a-și hotărî singur soarta; independență

T

tratat (de pace) = înțelegere între două sau mai multe state privind condițiile încheierii unei păci

U

unitate națională = națiune constituită ca întreg, pe baza comunității de teritoriu, limbă, tradiții culturale, istorie etc.

V

voluntar = persoană care participă la o campanie sau se înrolează în armată din propria dorință, neobligată

LECTURI SUPLIMENTARE RECOMANDATE

1. Mihail Sadoveanu – *Povestiri de război*
2. Vasile Alecsandri – ciclul *Ostașii noștri*
 - „Sergentul”
 - „Peneș Curcanul”
 - „Hora Unirii”
3. Ion Creangă – din volumul *Povești. Povestiri. Amintiri din copilărie*
 - „Moș Ion Roată și Unirea”
 - „Moș Ion Roată și Vodă Cuza”
4. Mihail Sadoveanu – *Viața lui Ștefan cel Mare* (selectiv)
5. Boris Crăciun – vol. *Povestiri istorice*
 - „Mihail și Călăul”
6. Dimitrie Bolintineanu – *Legende istorice*
 - „Mircea cel Mare și solii”
 - „Muma lui Ștefan cel Mare”
7. Nicolae Bălcescu – vol. *Românii supt Mihai-voievod Viteazul* (selectiv)
8. Mihai Eminescu – din vol. *Poezii*
 - „Scrisoarea III”
9. Mihail Drumeș – din vol. *Povestea neamului românesc*
 - „Neamul Corvinilor”
 - „Ștefan cel Mare”
10. Dumitru Almaș – din vol. *Legende istorice*
 - „Povestea mătușii Floarea din Vrancea”
 - „Am fost și eu la Alba Iulia și am văzut Unirea cea Mare”
 - „Cuza Vodă și sultanul”
11. Petru Demetru Popescu – din vol. *Povestiri și legende istorice*
 - „Poveste despre Unire”
 - „Paloșul, săgeata și ghioaga”
 - „După steag, băieți!”

Statuia lui Al.I. Cuza din Iași

